

(Ferdinand Sinković)

U Indiji.

Rami pak Jovežu se međjutim dobro spreteljili s malim parijami. Jako su se čudili, da su maharadževi sini došli medanje. Jovež je je pored pozivao, neka se poboru s njim. Zvečega su bili mlijedni, slabohranjeni. Jedan ga je svejedno hitio obatla, da jenek zazvonketalo. Dobro se je udrio po kuki. Nahero je šao, plantavo kot srp. Ali nek na hipac. On je bio kot iz željeza. Va dvi ljeti je čuda zrasao.

Konačno je dogazio i Bend. I on je hotio bit u družini. Ov put su hotili skupa dovršiti. Don Pavac je je gonio, da čim već sel pohodu, prije neg otputuje, da vidi izgleda za budućnost. Sada su opet narasli s jednim: i fakir Mršavath se je pridružio k njim. Sad su bili jur osmimi pak dva dičaki.

Susjedsko selo je ležalo za hrptom maloga brižića. Jedan diboki put je peljao tamo po gustoj lozi. Ovpūt nisu imali sobom pukšov, da ne velu miroljubeći Hindusi, da kanu boj napravljati, da nisu glasitelji mirovnoga Kralja Spasitelja. Vili si je nomer taknuo va žep pistolu. Vakova družica nigdar ne škodi, mislio si je. Jovež si je bio sobom zeo svojega vjernoga pasa, Kadira. Ov je veselo skakljao pred njimi. Ali kad su bili oko sredine puta, počeo je bit Kadir nemiran, cvilio je i lajao. Bojazljivo je stiskao rep.

"No ča mu j' napalo?" pita dr. Grubić. Vo ga j' malo uzrujavalo.

"Morao je ča zadahnuti, jako dobar nos ima", veli Jovež.

Ali nisu trebali dalje zvidjevat, ča to more značit, ar u slijedećem hipcu se zbode zgora njevih glav oko dvajset strašnjakov: bili su pokrpani kot mesopusni djedi, obraz im je bio zakrt črnim šljaram, samo dibljasti oči su im se pogibeljno i ognjeno krisili. U ovoj krajini su se dost gusto zobdržavali razbojniki, ki su mimoiduće tršce ne jednoč splinjili. S velikom bukom i larmom, kot tigari skoču zodzgor na naše presenečene putnike, jednim čisto na vrat. Ramija pak Joveža je jedan hitro nastran potegnuo. Abdija pak dva kandidate je zaleť, s kim su im na vrat skočili, na tla doli bacio. Don Biricz prvi dojde sebi i u hipcu presudi položaj. Odlučno da van komandu: "Nek po nosi, braci, da ne u šantaju! Ali usmrtiti nikoga!"

Počela se je mišalinga. Pavac pak Vili su se borili kot lavi. Tupo su slutili, da im ide za kapu. Obadvimi su zvršili u Beču kurz za boxanje i džiu - džicu kod komunistov, kim su otajno hodili špionirati. Vili se je bio onde zaljubio u jednu komunistkinju - žene su se

tulikaj učile ovu meštiju -, ka je bila lasna kot lesica. Pavac ga j' kumaj mogao očuvati malera. Naime izvrsna osoba se nij hotila odreći krivoga nauka. Sad im je ovo dobro došlo. Tako su rušili ove gauženjake kot ripu: ko je ka laluka vresla, ko se je ka ruka skegljala, ko se j' ka buča mrvu natukla. Deset strašnjakov je jur ležalo na tlu. Jedni su jaukali, drugi su zubi škripali, opet jedni su se za laluku držali i fuge si lizali. Vili pak Pavac su se zavlikli na stran k jednomu debelo-mu stablu. S odzada su bili u zaviću. Ki se je s najpr posegurao k njim stupiti, onomu je odmah cvala šaka na laluki, ili su mu strelobrzo potrgnuli za ruku, da je zavri-snuo od boli. Bilo je psovanja. Ali i oni dva su jur vrlo puhali. Fakir pak dva kandidati su jur spali. Odmah su je povezali. Abdi se je još držao. On je bio žilav kot mačak. Viliju se je s prvine činilo, da razbojniki ne zimlju za spravlje posao. Kot da bi se iz športa trzali. Ali sada čuti, da su ljuti. Ali i njemu povekša jad moć. Gauženjakov je još uvijek devet, oni nek četirmi. No ve ćemo još zrušiti, misli si. Ali najednoč je čuti iz blizine oštar glas:

"No dosta je bilo. Ruke gori, ar će se grah česat i pažon padat!"

Gauženjaki odskaču na stran. Naši stoprv sada pogledaju tamo, odakle je glas dohajao. Tri novi haramije s uprtimi pukšami su va nje škiljili.

"A vako se stojimo", veli Vili, i kad vidi, da je bez ufanja položaj, zname iz žepa pistolu i brizne ju prema pukšarom.

"Sve priznanje za vaše borenje, moji sahibi, ali sad vam ne preostaje drugo neg da se podate. To je lipo od vas, da niste hasnovali pistole. Povezati je!" da van zapovid glas.

Strašnjaki skoču k Viliju, da ga povežu. Ali njemu se kotno nehoteč spusti šaka na najbliže došloga strica. Nek odjaokao je natrag. Skoro mu j' rasčehnuo pol laluke. Zavijao je jače neg Jovežov Kadir, ki je odkadio kot dim, kad ga je veljek sprvine, dok se je i on bio zapleo va mišalingu, jedan strašnjak malo pogladio po zadnjici.

"Nek još jednoč dolispustiti ruke", opet se čuje stentorni glas, "odmah ste svi preškuljaveni kot rešeto!"

No, vo se mora sad ozbiljno zeti, misli si Vili. A i Pavac ga opomene:

"Ostavi tovaruš. Dost je bilo. Ništ već ne prudi."

I Vili mora platiti svoje preuzetno junačarenje: takovu mu jedan natoči, ki ga j' povezao, da je vidio pri žarkom indijskom popodnevnom suncu dvi zvijezde zamigljati pred očima. Za par minut mu je sve tancalo u glavi.

"Kušamandino!" veli, kad malo k sebi dojde.

"Špalato!" odgovori Pavac, ne bez

melankolije. Svejedno je malo preo, ča je čeka. Još nij - bio čist s položajem: Su li razbojnici ili najemniki Vlasara. Ar na njega je mislio, da je njegova ruka u poslu.

Odmah im pregledaju žepe. Malo najdu: nešto novaca pak Don Biriczovu sprav za mašovanje. Vino odmah potutulučkaju.

"Voga bi bili mogli i već imati", veli najzmožniji med njimi, ki je naredno bio njev prvač. "Va red se postaviti!" izda novu zapovid.

Otpešu je va red. Zarizi na obrazu tato- vodje postanu sve škuriji i okrutniji. Dosle kot da je kazao nešto naklona na humor. Ov potez se sada zgubi iz izraza ovoga nemilosrdnoga obraza. Abdiju postanu usnice plave kot slive, Hrabarath, Suhovith pak Granath oblijeđu kot stijene. Vili dostane gusinju kožu od prednje, samo Pavac pak fakir Mršavath ostanu mirni. Mršavathu se ne gane na licu niti ranac. Toliko je prudila njeva fakirska disciplina. I drugi obrazi postanu škuri, zlovoljni, ose- bujno onih, ki su imali fug (črnjavkov). Mrtva tišina. Nij čuti niti daha. Sad najpr- stane jedan strašnjak, ki je najdiblji izgledao. Naredno je on bio hahar, ki je imao zadaću likvidirati nesposobne članove dru- štva ili je u zarobljeničtvo dospil nepovoljne robe. Jedina oprava mu biše krvavočrjeni obrvami mu se pogibeono svitu - krisu kot manji orihi veliki oči. U ruka drži ogromno- veliki meč. Oko pasa mu lompače tulikaj prece velik driveni tombolac. Parputi zamahne mečom po zraku, zatim ga zame u livu ruku, a pravom izvadi iz tombolca modrozelenčljast brus, pak počne tiho, strašno tiho, da j' človiku išlo na živce, brusiti ogromni meč. Brani pak Jovež, ki su malo na stran stali, pod paskum jednoga ljubeznijega strašnjaka, počeli su vikati od straha. Na njev vik je Kadir zavijanjem rezonirao. Dičake su otpravili kraj za jedan grm. Hahar je dalje nek brusio. Mrtva tišina. Samo brencanje i roštanje meča, odnosno brusa je čuti. Svi su s najzadržanim diha- njem čekali, ča će se godati. Naše ljude je počeo poljivati topli pot. Kad si ga je dobro nabrusio, opet zamahne jednoč - dvakrat s njim po zraku, pak ga opet mirno takne u tombolac. Zatim peljač mirno pokaže smir, kamo se moraju ganuti.

Po dvi ure durajućem marširanju dospenu k rijeki Ganges. Ovde je pobrcadu na jednu plavčicu. Nakraj ure je opet složu. Nešto dalje od ubrovi, u gustoj šumi je bilo par kučov viditi, kanim reć: tako su bile, krov i stijene, poraščene, da su prije bile spo- dobne tolovajskim jamam. Drugačije bi bile kot naše vrdirske, ali nisu se dale raspo- znati. Pohišstvo je bilo jako ubogo: stol, stolci, pak sa sijenom postrovašena legla.

Stijene su bile iz drivlja. Va jednom nugli je bio nikakov pilj, pod kim je nešto polako kilio i zajedno načinjalo črljeno - modar dim. Morala je bit kakova rastlina. Ov kut je načinjao kuću, bolje rečeno jamu, ota- stvenom. Simo pošebeću naše utrudjene vjeroglasnike.

"Vo moru bit pobožni tati", ispusti Vili, kad zagleda nabožni kutljac. Ali odmah mu se j' nasrhla koža, kad se pokaže svrhu ognja, u plav dim obvit, jedan strašan meč. Dvakrat tako dužičak je bio, kot koga je bio hahar brusio. Par minut se je krisio, pak je opet skrsnuo. Potom se je opet pokazao. "Vi imaju čuda posla s mečem", veli Pavac, "ovde će se još dlaka brit." Ali odmah mu projde volja od šale, kad vidi dalje takat dogodjaje. Na koncu kuće je visio zastor. Kot se kaže, jama se dalje vuče. U slije- dećem hipcu se rastre zastor i nutarstupi naš poznati hahar s tim dužičkim mečem, i počne opet brusiti. Opet s mrtvom tišinom. Medjutim mu je bio izraz obraza kot pakle- noga zmaja. Zastor je ostavio nastran obišeno. Dobro nabrušenim mečem pokaže krez otprta vrata u drugu jamu. Od toga, ča vidu, svim prestane sapa. Uz plavo - maglenu svitlinu je bilo viditi u jednom nuglu nekakovo bijelim platnom pokrto tijelo. Naredno mrtvo tijelo koga umornoga, ar se je polako krv scidjala doli. Dalje ništ ni rekao, nek zamahnuo je mečem, na zla- menje, da čedu bit i oni tako zaklani. Cijelu noć se nisu smili leć. Jedan strašnjak je bio uvijek uza nje. Tukao ih nij, ali gledao je va nje kot tuzok.

Drugi dan je pustu malo na zrak. Voda je tiho i miljano tekla po rijeki, ali oni su malo vidili od lipote bujne prirode. Jist su dostali mrvu krokodilskoga mesa.

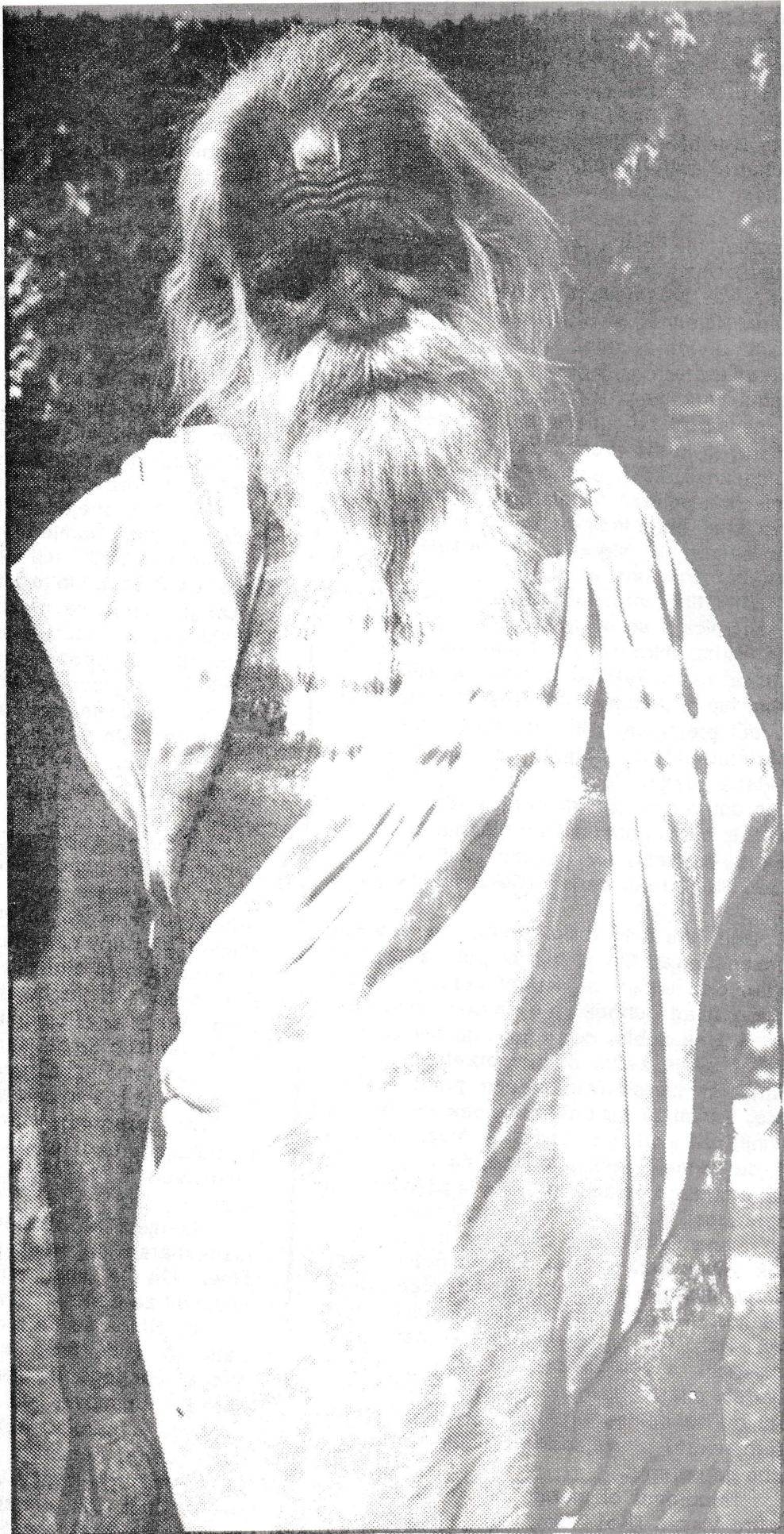
Druga noć se je opet nek tako počela, grozno i mrsko. Strašnjaki nisu ništ govorili, ča imaju nakanjeno s njimi. Po polnoći dojde nutar komandant i opet rastre zastor. Krv se je scidjala iz pokrtoga tijela.

"Naredno ste jur naslutili svoju sudbinu", počne zlovoljno i pokaže na zakrto tijelo. "Zato će bit dobro, ako se pripravite na poslidnji put. Još imate dvi ure."

"Ne bi nam bilo slobodno doznati, kakove želje imate, i ča je uzrok ovomu nerazum- lživomu zahadjanju?" pita mirno i odlučno Don Biricz. "Morebit da bi se znali pogoditi."

"Pogadjanja nij", odgovori mrsko zatornik. "Vi ste smrtno uvrijedili duh ove zemlje. Za veleizdaju nij oprošćenja." Pak se obrne i projde na zrak.

Don Biricz vidi, da je svemu konac. Skupa zame svu duševnu moć i počne na smrt pripravljati svoje druge. S ognjenimi, k srcu idućimi ričami počne govoriti novim kateku- menom od ljubavi božje i od vjekovječnoga žitka. Nij se triba bojati smrti, ar smrt je nek ljesa, vrata k novomu savršenilemu žitku.

Svim su suze curile od ganutosti. S par riči je pripravi na sveti krst. U ime Meštra je uvjeri, da su za par uri jur u paradižomu. Zatim prosi stražare, da im da malo vode. Ali ta maše glavom i veli: "Voda svete rijeke nij za izdajnike." Nisu je dostali. Don Biricz je obatri: zato j' ništ, krst želje ima istu vridnost i valjanje koť voda. Nisu imali već preveć časa. Brusač se je jur pokazao, i najprzeo tombolac. Svi su se spovidali Biriczu. Don Biricz si zbudi savršeno poka-
janje. Na sve odlučni čekaju, ča će se godati. Najednoč se otkre zastor i u mračnoj svitlini u kuću stupi: popovski poglavar Glatkovlasarath u indijskoj mitri i črljenom plašču. "Ah, ov je u poslu", spusti se Viliju. Ov se još ni ne ogleda na nje, nego veli haharu, ki je još svenek brusio meč: "Ufam se, da znaš, ča ti je činiti!" Pak se obrne k uznikom i pokaže na platnom pokrtu stvar: "I za toga smite moliti, s kim ćete se navri-
jedi sastati u Nirvani. Lip pozdrav Nirvancem!" Pak nastran stane.

Hahar tiho, strašno tiho van spukne meč iz tombolca i se postavi pred Don Biricza. Don Biricz mirno čeka. Popovski poglavar pritisne na nekakovu gumbu na stijeni. U ovom hipcu se nenadijano rasviti cijela jama za oči prejakom svitlinom. Hahar projde k zakrtomu tijelu i otkrije je: jedna friško zaklana svinja. Tamo stupi k njoj, i svojim tako dobro nabrušenim mečem odriže od nje vrli kus mesa i ponudi Don Biriczu. "Zami je nek bijeli sahib, ter zagrizi!" veli Glatkov-
lasar. "Nauči se, ča je indijska osveta (fan-tenje)."

Don Biricz se teško prebudi iz svojega presenećenja. On je bio jur pol na drugom svitu. Sad su ga na vakov porugljiv način opet najzad pehnuli va ov mrazni svit. Ovo ga je jače zeblo, neg akob' ga bili umorili. Vlasar se je zatim neupametzeto vanudio. Hahar im tim strašnim mečem poriže kono-
pce, s kimi su bili poveženi, pak ide opet k svinji, i za svakoga odriže kus mesa. Vili prvi dojde zizma k sebi. Od jada, ča je j' Vlasar vako mrazno osramotio, čisto je pogubio svu opreznost. Kad mu hahr ponudi meso, tako ga čihne šakom oko ušiju, da mu spade s ruk veliki nož. Na jauk hahara nutr dorupu drugi strašnjaki. Vili va ruki s mečem, čeka na nje. Navo dvim proteču po pukše. Kad Vili vidi, da nij pomoći, prije negoli ga zastrašu, s velikim zaletom brizne meč na kadeći oltar. Strašnjaki se navalu na njega. Ali on se donlek brani, dokle ide. Par fug (črnjavkov) je svejedno još udilio. Ali kona-
čno ga potepu.

"Mudromu bi moralo bit vo dost!" veli oštro Vlasar. "Kot vidim, vam je bila premala lekcija. Ako budete čuda zajiskovali, imamo mi i uspješnijih sredstvov."

Za vim je vanpošebeću u noćnu škurinu.

Vili je kipio od jada: "Zadmar da bi nas bili

usmrtili. Inako smo se bili jur zračunali sa žitkom. Ali ovu sramotu ne morem pod-
nesti."

"Spomeni se, da su se apoštoli veselili, ča su smili sramotu podnesti za Spasitelja."

"No da. Zato bi svejedno rado toga Vla-
sara mrvu za vlasi."

Noć su prebavili pod vedrim nebom. Fakir Mršavath je bio najpraktičniji. On je pobrao obadva kuse mesa, prije neg su je vanporeketali. I Bramija pak Joveža su pustili. Kadir je odmah zaoptio meso, Mršavi mu odriže kusić. Siromah, nako se j' postio dva dni. Va travi su si načinjili leglo. Tako su bili zmučeni, da bi bili i prez večere zaspali, ali dičaki su bili gladni, zato je Mršavath naglo spekao meso. Nek posikli su je prez kruha.

"Ja sam svejedno malo preo pred smrćum", valuje Ramin Suhovith.

"Štimaš ja ne?" veli Bend. "Još je nek dobro, da živimo. Lip je žitak."

Drugi dan su se najzad vrnuli k popu Mahabharathu. Morali su se odmoriti. Smrtni strah je j' dobro potrl. Dva redovnik su nek mahali glavom, kad su vo čuli.

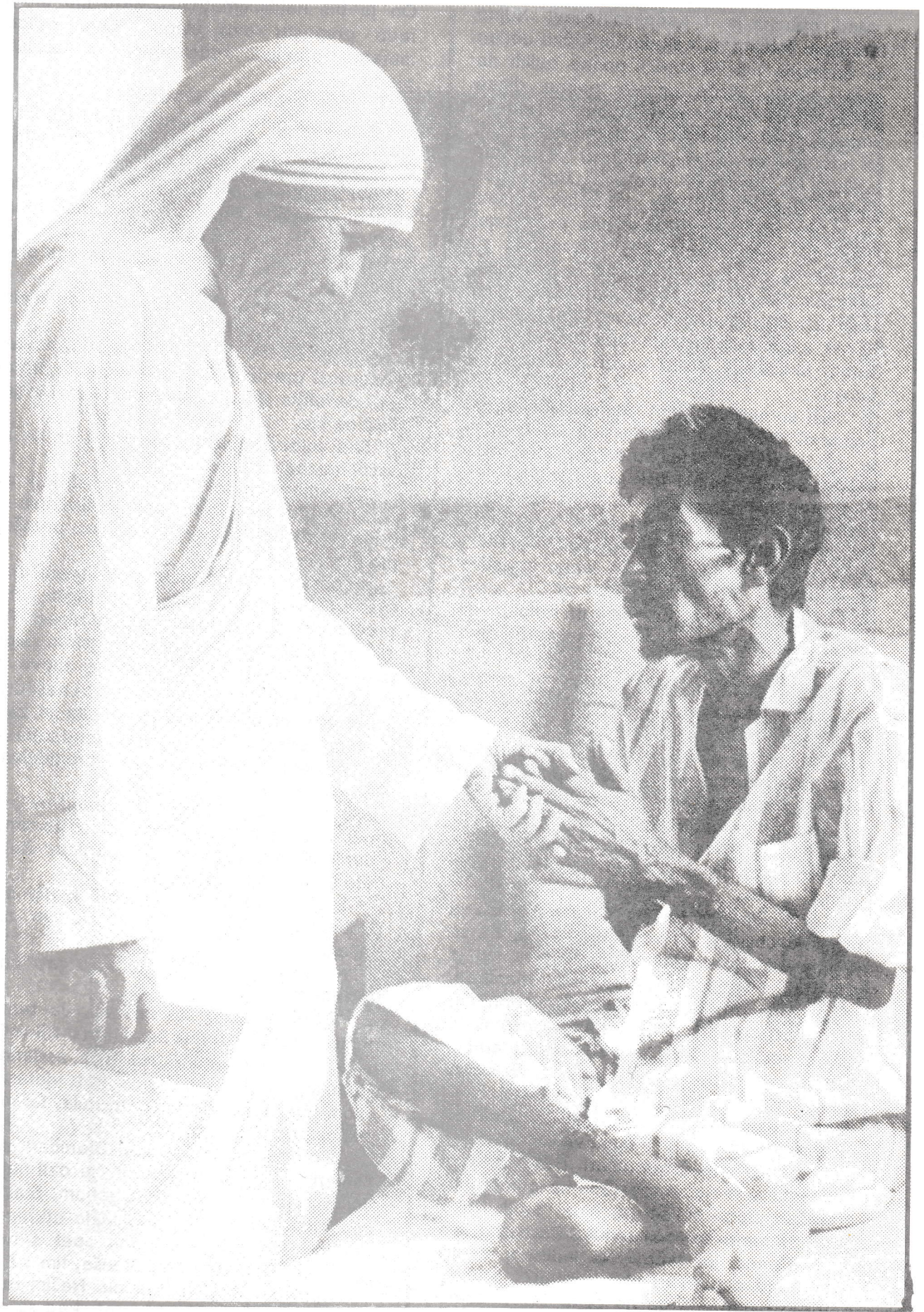
"Ne razumim ova ponašanja", drma bradom Bradath Tugomir. "Ovo je potpuno priznanje svoje nevolje i nesposobnosti. Vječni Brahma ne triba vakovoga zaha-
janja."

"Sad će bit zaista najbolje za nas, ako se damo med brige, malo na odmor. Abdi Bend, i vi smite pojt. Moramo se opet napuniti duhom, da se budemo mogli dalje vojevati za istinu i za kraljestvo Božje. Vili ti moraš domom otprimiti ove dičake, ar će stari Buran se jur bojat, da im se j' ča stalo. Ako si znaš ulaznit, smiš i ti dolazit s nami. Naredno će bit jako divno onde."

"Jur sam lozni zrak je onde moć i duševna moć i jakost. Vidit ćete, da ćete se čisto preporodjeni vratiti natrag. Vetar, ki puhuje preko tibetske granice je svet, tajanstven i spasonosan", veli Nosovisar Gluhan.

Navrijedi su se spravili na put. Pop Mahabharath nij hotio na se ostaviti op-
čine. On je imao ambiciju, Abdekarib postaviti za centrum misioniranja.

Don Biricz se ne more dosta nagledati naticanja ljudi. Srce ga zaboli pri pogledu ovoga ubogoga ljudstva. Zvečega slabo hranjeni, primitivni ljudi. Viditi je na njih, da zvečega u naručju slobodne prirode trošu svoje dane, nemareći se preveć za kre-
tanje velikoga svita. U srci nepokvarena, dobre čudi. Ali svejedno nadvladani od svojih, dostkrat nespametnih poganskih pravac. Pavac bi se odmah postavio međa nje, da im glasi evandjelje, ali sada ne kam bluditi susjeda, čiji gost je konačno.

Med putnici je i kačokrotitelj. Nujno farugljaju kačam na nekakovoj fučki. Jedan se došmulja i k Pavacu, i počne cviliti na svoju sprav. Kače odmah počnu digati glave i posikati prema Pavacu. "Nos te kucak!" misli si Pavac s nashlom kožom, ali reć mu se ništ nij segurao, da ga ne uvrijedi. Tugomir je stao kot stup, prez gibanja mig. "Ako me ka ugrize, sam kaput", i zbudi u sebi savršeno pokajanje. Hitro se povuče najzad. Konačno su otpuzili do zadnje štacije. Bilo ih je devet: Oni trimi pokrščeni, tri kandidati, fakir Mršavath pak dva redovniki.

"Ali kade ćemo devet oslic?" počne se skrbiti Mršavi, ki se je kazao dosta praktičnim.

"Ništ se nij triba bojat. Mene ovde dobro poznaju. Odmah je imamo skupa." Otprimi je u jedan stan. Dostali su dobroga kozljega mlika. Selo je ležalo tisk pod brigom. Nek oko stov hiž je brojilo. Moramo se dobro spuhat", svituje nadalje Bradath, "ar jahanje će bit dosta teško. Morate bit uljudni i ugodni s osli, ar čedu vas lahko stresti s hrpta."

"Na kamilji sam jur dostputi sidio", veli Abdi, "na oslici još ne. Vo će bit zanimljivo jahanje."

Mladi dostanu mlade, objisnije oslice. Mršavomu dadu jednu mirniju. On je bio najstariji, ali još se je dobro držao.

Put se je počeo naglo dizati. Krasan, divan kraj. Sprvine je bila još tropušna flora, kašnje je počela prikpojt na subtropičnu, a po par uri durajućem jahanju na našu domaću. Za Pavaca je bilo ovo preminjenje ugodan doživljaj a zajedno i odmor i ofriškanje.

Jur je išlo pod večer. Abdijova oslica je bila vrlo objisna, a i on na njoj, tako, da se je vrlo odaljio od skupštine. Tugomir mu je pokazao smir, po kom moru dalje marširati, a on se je usunuo po njoj gori. Dobrih par kilometarov se je odaljio od njih. Nosovisaru na pamet dojde, da je nedaleko granica. "Da je okrenuo od smira", da izraz svojoj slutnji. "Na poslidnje mu se je ča stalo."

Kad dojdu do medje, vidu da par korakov od oslice leži Abdi, i zdihava. Oko njega dva tibetski vojaki, graničari. Bend se kani popaščiti k svojemu tovarušu na pomoć, ali graničari upru pukše na nje: "Stoj! Ruke gori!" Moraju je posluhnut. Bradatha vo jada, Benda još jače: "Na indijskoj zemlji nam kanu zapovidat vi potepuhi?" brunda preda se tiho, da ga ne čuju. "Ove ćemo razoružit", migne Ilji Hrabarathu. "Ti ćeš zahustit jednoga, ja jednoga", Ilija mu razumno klimne. I Ramin pak Balmir su čuli pominak. Znali su, ča im je činiti.

"Ki ste, i ča išćete, ovde?" pita Graničar.

"Kot vidite, miroljubni smo putnici na svojoj zemlji, zame naprik govor Mršavath.

On je bio najdiplomatičniji, zato mu drugi rado prepustu ovu ulogu. "Ove oslice moramo otpeljati redovnikom u Lassa-gradu."

"Ča išće ta blijedi med vami?"

"Med buddhinske redovnike kani stupiti", odvrti Mršavi s najnekrivičnijim licem svita. "Imate oružja?"

"Dvi zdrave šake", odvrti Bend, a svojim nadoda pomuče: "ke ćeš odmah moć okusiti."

"Onda svaki pojedino najpr, da vas pregledamo!"

Prvi ide Bend. Ništ ne najdu pri njem. Lijeno stupa oko Abdija.

"Si si ča zlomio?" pita ga, da odvrti pozornost graničarov. Ti su mučajući privoljili, da onde ostane. Jednim okom uvijek škilji na nje.

Sad dojde Hrabarath na red. I on se ne pašči najzad na mjesto.

"Zlomio si nisam mislim ništ, ali kuk me po prokletu boli. Dobro me je briznula ta bedava stvar", odgovori Abdi na prvašnje pitanje.

Hrabarath se lijeno potipa oko graničara s pukšom. To isto čini Bend s drugim, ki je pregleduje. Sad je prispio zgodni hipac! Tiho si mignu jedan drugomu. U istom hipcu skoču na svoj pijen. Hitro je ulovu za pukše. Ti zaman viču za pomoć. I naši drugi su odmah na mjestu borbe. Vrijeda im zamu pukše. Bend svakomu natoči jednu zdravu:

"Na našoj zemlji nas kanite pregledivati? Pak ča još ne?"

"U ime našega zakona ste uhapšeni", veli fakir Mršavath, ki je naprikzeo komandu. "Uvrijedili ste našu svetu granicu. Za vo ćete se morat odgovarati."

Stoprv sad je mogao Abdi k riči dojt: "Dobro se brinete za me." Jur je znao pohajat.

"No povij jur jednoč", nučkaju ga, "ča se je stalo?"

"Dobru mrcinu ste mi dali. Ja sam se nemer veselio sprvine nje vjetru. Ali vrijeda nij bilo smagat s njom. Jeli je ča zadahnula, neznam, ali tako je letila kot vjetar. Na ovom mjestu se je malo potrknula, ter me je jednostano dolispraznila."

Potom se ganu dalje. Graničari su je zaman prosili pukše, nisu im je dali najzad. Još su imali velik put pred sobom. Staze su se strmno dizale u višak. Malo otkrenu od granice, da se ne sastanu opet s novimi graničari. Čim su se dizali više, tim su bolje vidili prik na tibetsku krajinu. Našim redovnikom su počele suze kapat, kad su vidili, kako se rasteže pred njevimi očima bezkrajno brigovlje divne Himalaje. Jur su bili da i 3.000 m visoko. Još su imali 1.000 metarov. Zaista otajstvena zemlja, misli si Pavac. Jur su prošli tri zone i flore: tropušnu, suptropušnu i domaću. U domaćoj

se još zobdržavaju, ali jur je viditi kadi - tadi i ku jelvu. Zrak je ugodan, kot na protuliče. O blaženi paradižomski raj! Velu, ovde je vječno protuliče. Ovde je morala ležati zipka narodov. Sada je razumio veliku nostalgiju Tibetancev za njevom krasnom domovinom.

Jako su se utrudili. Morali su se dolučiti, da čedu prenočevati. Osle su povezali, a Bend je naprikzeo stražu, do ponoći. Po polnoći će naprikzet Suhovit. Oni dva su se najbolje držali.

Jutro opet su se spravili na put. Sad su vrijeda kod Vilija. Rano u zori dospenu na najviši vrh, kadi je stao samostan. Ravno se je rivalo sunce ispod tibetskih brigi i sipalo svoje črljeno - žarke trake na visoku ravnicu, kade je ležao monastir. O kako krasan pogled. Don Pavac se ga nij mogao nagledati. U daljini su se bliskali visoki himalajski snižnjaki. Do njih je bilo raziznati brigove lance s dolinama, klanci i skalopunimi diboki puti. Jur dihanje ovih borovih loz je bilo skrovnije neg zdola u tropičnom kraju: kao uzdah vudaj koracajučega tibet-skoga duha.

Od samostana je k njim koracala jedna mledna, tankasta osoba u talaru budhističnih redovnikov. Očividno se je čudio došljakom. Bradath mu s par riči predstavi goste. I on im se predstavi: "Lama Buhinath predpostavni kloštra zvanoga od Buddhinoga Vanebozeča, uz selo Misar. Cutite se doma u našem samostanu."

"Hvala lipa", odgovori u ime svih Don Bircz. "Rado ćemo pohasnovat priliku, da se malo odmorimo u tijelu i ofriškamo u duhu. Sve odvisi od duha. Ako je duh zdrav, smi sve poduzeti."

"Veselim se, da smo jednoga mišljenja. I mi trapimo tijelo, da jednoč dostignemo blagi mir Nirvane. Ovde se smite malo zadubiti u zrak naše vjere. Ona je starja nego vaša."

"Don Bircz se nij hotio upustiti u prendanje. Nij zavo došao simo. Ali kriva ustanovljenja nij mogao u žep taknuti, zato mirno odgovori:

"Vi mislite, da je vaša vjera starja, ar je još pred Kristušem utemeljena. Ali naša je još starja, ar posiže ča do stvaranja svita. Naš Bog je svit stvorio i prvoga človika, zato je on najstarji. Ali on je zajedno i najmladji, ar je i danas ta isti kot čer ili prikčer. On se ne preminja, jer je vjekovječan."

"Vidim, da ste dobro izobraženi u vašem poslu. I ja ljubim filosofiju, ar ona nam kaže put višemu žitku."

Pavac čuti, da ne hte bit gotovi do podneva, ako počne ofenzivu, zato ne kani zaoštriti pitanje.

Prior mu pokaže zgradju samostana. Imala je nešto mističnoga u sebi, ovde na sami, daleko od uticanja i larme svita. Hotio se je sam malo povlić u samotu itišinu, da

se raspomina sa Spasiteljem za buduće posle u vinogradu Božjem. Bilo je oko stov redovnikov u samostanu. Nij vidio, da bi bili preveć zaposleni. Ta utisak je imao, da se već stiplju i mehanistično obavljaju svoje molitve. Ali Lama mu se je vidio inteligentan človik. Odluči, da će ga upoznati sa istinom.

Najzad se povuče u svoju čeliju. Lip izgled je imao na brige od Himalaje. Mora da napravi račun samim sobom. Kraj sa sanjarenjem, hajdi na posao! Mučeništvo se ne dili zaman. Ovde je strašna žetva, sve je zrelo na pokosit, a on je nek sam s par novokršćani i katekumeni. Svejedno će pokusiti oživotvoriti svoj plan: pojt će pekijat, da na širje temelje postavi djelo za kraljestvo božje.

Otpodne je vidio, da tri oslice stenju gori pod brig. Jedan će bit Vili, misli si, ali kakove dva sprohodnike to ima? Kako se začudi, kad upozna u njih pjesnika Rabin-dranatha pak njegovoga tajnika - fakira Radbahatha.

.....
Drugi dan pozove Don Bircz skupa svoje društvo. Naznanje im da, da će se dat na put u Ameriku. Pokusit će na čvršće temelje postaviti posao evandjeliziranja u Indiji. Oni neka donlek dalje posluju u vinogradu Gospodinovom. On će se trsiti čim prije najzad. Vili ne kani nikako privoljiti u posao. Dva dni im je Don Bircz razlagao važnost njevoga puta, dokle su se konačno utišili. Ova odluka im je pokvarila ov izlet med brige.

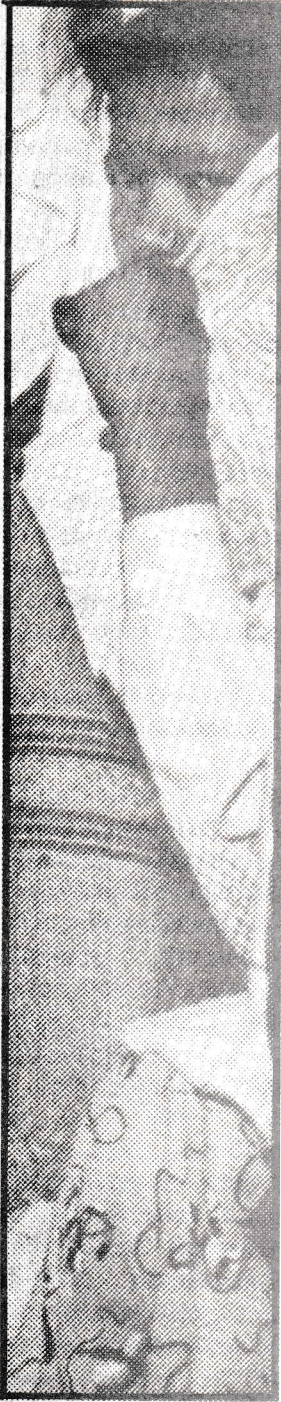
"Srce me zebe, kad pomislim, da ćemo se morat lučiti jedan čas", veli med drugim Don Bircz. "Jako mi je k srcu priraslo vaše društvo. Ali mi smo muži. Čutljivost nij na mjestu, kad ide za kraljestvo Božje. Vršite dalje oduševljeno vaš vjeroglasni posao. Mer smimo bit zadovoljni s dosadašnjim uspjehom. Bog će i nadalje blagosloviti naše natezanje za njegovu diku. Osebuju trsite se čim već agitatorov izobraziti za sveti posao. Dokle ne dostanete duhovnika - namjesnika, peljat će dr. Grubić misiju."

"No i voga si ne bih bio mislio. Sad sam na poslidnje postao misioni šef. Kadi na dibljem Zapadu med Indijanci bih si laglje predstavio ovu ulogu. Vako ide človiku pod starost."

I fakir Radbahath se pridruži društvu. Opet za jednoga agitatora već. Don Bircz ga objami od veselja. Stoprv sada mu dojde na pamet, da se zanima za njegovu kobru, jeli je zdrava.

"Čisto je uzdravila", potvrdi Radbahath Tumore. "Dr. Grubić ju je dobro zašio. Jednoč ćete me sobom zeti u vašu domovinu s njom, ćemo malo prestrašit Euro-pejce."

ed fotografom

"To će bit ča vridno. Ali prije mora kraj dojt bodljasti vlak na granici."

Kad Tagore dočuje, da se redi Don Bircz u Ameriku i da kani predsjednika poiskati, ponudi mu se za sprohodnika. On ima dobre veze s indijskim predsjednikom. Kao njegov poslanik će sprohoditi Don Bircza. Povac se ovomu kruto uveseli. Vako će imat već ufanja, da će ča nabrat za misionske cilje.

Doma Bramadža nakloni oca Burana, da im plati put. Za par tajedan su bili jur u Washingtonu.

U AMERIKI

Politična situacija je bila vrlo nervozna, osobito u Ameriki. Svi su toga mišljenja, da će se već teško dat obajti opčinska kataklizma. Gospodari u Kremlu moraju bit jako gvišni u svoji posli, kad bezobrazno zajiškuju. A bar bude ča, govoru ljudi, jednoč se mora načiniti konac. Ili vako ili nako. Neka sve vresne, ali črljeni robi ne kanimo postat. Nek Tagore pak potomkinja Nehrua su drugoga mišljenja.

Don Bircz hvali providnosti, da mu se je Tagore prisusjedio. Drugačije bi imao malo ufanja, da će je prezident primiti. Ali u sinju jednoga diplomata će mu se svejedno ugodati došmuljati u Pentagon. Jeli će ča upraviti, to je opet drugo pitanje.

Prezident je privatno primi, nasami, kot si je Tagore željio. Jako se je postarao u posljednji četiri ljeti. Kako ne, takova odgovornost! 80% je dostao na novom odibiranju. I ovo kaže, da je narod jednoga mišljenja i u stiski pozabi na stranjačke prepirke. Tagore mu je prije poslao pismo. Posebno naglasi, da je ovo ne samo njegovo privatno mišljenje, nego i Nehruove potomkinje i cijele Indije.

"No ča velite mojemu pismu? Jeste li je jur preštali? Ja nomer nisam još kršćan, ali vam kao kršćanu sam pisao iz kršćanskoga gledišća, ko se u mnogom pokriva s našim. Kao da je Kristuš iz Indije izvadio tu prodku na brigu."

"Da, prečitao sam si. Moram odmah ustanoviti: jako egzotično mišljenje. No, neka vam bude po volji. Pineze za vaše posle morete podignuti u Narodnoj Banki, kadagod je budete trebali. Vi ste osobno odgovorni za nje. Ja ću uvijek s pazljivošču sprohadjati posao. Ali kanim viditi i ča uspjeha, ne kot potpiranju Tsang Kai Sheka on čas. Tanačite se s Rimom, pak vam željim mnogo uspjeha i blagoslova."

"Sve po vašoj volji, gosp. Predsjedniče. Od naše strani ćemo sve učinit ča je moguće. Blagoslov visi od Višnjega. On zna ganuti poganska srca, da primu ponudjenu milost spasenja."

"Odakle pomoć dohaja, ne trebate preveć naglasivati, da ne budu slutili poli-

tike. Neka gledaju primitivni narodi u poduzeću čisto crikveni posao."

Don Bircz se s dibokom hvalom k Višnjemu, ali i s ogromnom skrbljom gane na put u vječni grad, srce i sredinu kršćanstva.

U RIMU

Kako na cijelom svitu, tako je i u Rimu bilo viditi posljedice opčinskoga svitskoga položaja. Rim je imao komunističkoga načelnika. Ovo su imali gospodarstveni mignati na rovaši, ki su prepričili u okrug demochristianov svaku socijalnu naredbu.

Don Bircz prosi privatnu audijenciju kod Svetoga Oca. Otkada je misionar, nosio je bradu, ter je imao i vanjski preštimanja. Nastup mu je bio seguran. Pontifex Maximus misionare uvijek rado i prez najavljenja primi.

Sveti Otac s pazljivošču i zanimanjem poslušā Biričev plan. Na veliku svotu se još i ne preseneti preveć.

"Sa sitvom se ne da i ne smi čekat," odgovori Pavacu. "Čas nas goni. Sve moguće moći mobilizirati, da čim već množina svojimi vlašćimi ušima čuje veselo glas. Ar vjera je iz poslušenja. I čim već radiostanic smite postaviti, i na njih držat predavanje. Još važniji je osobni nastup. To drugo je posao vjetra milošće, ki onde puše, kade hoće. Poj sinak u Propaganda - Kongregaciju, onde nute skupno riješit posao."

.....
Na kraj ljeta dobene Pavac, s doma pismo od Štefaca. S vrlo realnimi potezi popiše domaće okolnosti: On još nije spregao. /Konvencionalni izraz za Štefačevo duhovničko zvanje./ Kletu kani maturirat. Barem nešto batrenja za Pavaca u velikoj zapušćenosti.

I Pavac mu popiše povijest posljednjih ljet, otkada mu nije pisao. Posljednje ljeto popiše u slijedećem:

"Od amerikanskoga prezidenta naprikladani pinezi su mi uzrokovali mnogo brige. Voliko još nisam putovao za moga života, kot vo posljednje ljeto. Najprije sam pohodio moje zaostavne suradnike u Indiji, za ke sam ti jur jednoč pisao. Tetac Vili se je malo postarao. Čuda brige sam mu navalio. Ne nek dva špitale, nego i cijelu misiju je morao on ravnati. Sada su dostali novoga duhovnika: bivšega buddhinskoga popa, Mahabharata su posvetili. Jako gorljiv, pobožan človik. Jur dosle je jako razvio misiju. On je moje najveće veselje, moja najkrasnija koruna. Tulikaj i njegovi pomoćnici: Abdi pak Bend. Dva zdravi mladići. Ako budeš imao volje, moć ćeš je jednoč posjetiti. Pašći se sa študijami, ar posla je do vrata. Glej da još večkoga nabermaš na ov posao, mer ih je dost ovin

stricev: Gjuricu, Matu, ali bar koga, mer ih je kot maka. Meni je svejedno koga. Neka se boru ovde s bramini i fakiri pak s kačami. Mer čedu dostat pukšu. Smidu striljat na tigare. Kad im vo veliš, če se pol sela javit. Ufam se, Sinak, da češ ih nabrat malo jato tih tvojih vršnjakov.

Da Ti dalje povim, kudaj sam pohajao. Za te pineze, ča sam Ti spomenuo, smo počeli vabiti agitatore. Najprije u Indiji. S velikom mukom i trudom smo ih dosle nabrali 5 tisuć. Ja sam mislio, da će laglje pojt. Sve smo pobrali, ki nek dojd u obzir. Mnogi zmed njih stoju jur na areni. Po par misec podučavanju smo je jur bacili na bojno polje. Pravoda mnogim će se navrijedi zamiriti teški posao, ali to je pri svakom človičanskom poduzeću. Još i s biškupi sam se morao drmati. Skoro svi su naglasivali: nek jako potrest ljude i već moramo dat na kvalitet neg na množinu. Ovo je istina, ali iz množine se još uvijek da izibrat elita, punovridna pšenica.

Ali vo ti neka bude dost na jedan dušak. Glej, da ne sprežeš! Ne daj se uloviti svitskoj čarnosti! Ufam se, da sam Ti načinio malo gustara. Daj lipo oca i majku pozdravit i svu rodbinu. Srdačnim Te pozdravom gri stric Pavac.

Sudbonosno ljeto 19xx

Po jednogodnjem putovanju se vrne Don Biricz opet u Rim. Svetoga Oca želja je bila, da iz Rima, centralno ravna svoje sada jur dobro organizirane agitatore. Sveti Otac je cijenio njegovo djelo. Mnogokrat si ga je k sebi pozvao. Poganske misije su naime i njega jako zanimale.

Politični vidokrug je postajao sve škuriji. U Ujedinjeni Narodi se je uvijek i ponovno naglasivalo, da se nij triba mišati u nutarnje posle drugih država, ar vo more lahko sobom donest opčinski boj. Posao mira je bio zizma bez izgleda.

U Kremlu je črljeni car skupasazvao otajnu sjednicu politbira.

"Po dugom razmeljavanju sam došao do toga osvidočenja, da je neophodno posljednje obračunanje med Scijalizmom i Kapitalizmom. Sada su naši izgledi najbolji. Zato mislim, da je udrila ura, historična ura, ka će oživotvoriti svitsku socijalnu revoluciju. San velikoga Lenina, mojega prethodnika, navredi će se spuniti. Još smo uvijek u stanju, da se naša nepobjediva vojska ugodno odšeće ča do Ocejana. Ne vjerujem, da čedu se Amerikanci securat odmah započēt s atomskimi bombami. Naime i oni trepeću. Kad naša vojska jednoč dostigne Atlantični Ocejan, onda je sve dobito. Nek da Nimce dostanemo jednoč u kordu. Onda smo zasigurani, da će Amerika zaman skakat svojimi Ameri-

kanci. To je mehko ljudstvo. Kad jednoč u ruke dostanemo Rusku okolicu, onda ćemo si zgradit takovu tvrdjavu, da nima Amerikanca, niti kakove druge sile, ka bi nas mogla odanle prognati. Ki ima kakov predlog, neka se javi."

Smrtna tišina. Nigdor se ne segura dihati. Na većkom licu je viditi žukak, melankoličan potez. Predčut budućih katastrofov? Ali nigdo ništ ne veli. Ne bi imalo smira. Svaki vidi, da su ti drugi jednoga mišljenja. Samo jedan od starijih dopusti si, da primjeti:

"Mrvu velika je rizika. Ne bi bilo bolje dalje nastaviti dosadašnju politiku?"

"Kako?", rasciri se na njega šef. "Ča nek brbljaš, kad ne razumiš posao. Čemo znam na Balkanu donlek krmity americkansko atomsko oružje s našimi ljudi, dokle nam sfalu? Za Kinezare ne bi bilo škoda. Njih je inako preveć. Ali vako će nam pojt vreda za kožu. Z lipim već ne ide dalje, zato se mora ubrnuty od palice deblji kraj, pak po glava, da bude reščalo. Čemo se znam najzadpotegnuty med svoje granice. Vidity je, da nisi bio nigdar pravi komunist, drugačije bi morao znat, da mi ne djelamo spolovice."

"Tako je šef!", kontrauju svi prvacy sa škurim pogledom po noty. Sada je ovde prilika, da se grah češe. Drugačije čedu nas sve dalje najzad rivaty, dokle ne dojdemo zizma u klišće."

"I ja sam toga mišljenja", veli šef. "Sada neka bude dost."

Vani je čuty korake. Vojački sigurno meće negdo korake: maršal Rokosovski. Jur su ga čekali.

"Kade u kucku se potipaš vako dugo?" primi ga ta sa škurim pogledom.

"Nisam mogao prije. Ali sada je sve va uredbi. Sto divizijov jur stoju na granici na skok. Neupametzeto se pružaju kroz Poljsko prema Karpatom, a kroz Nimško prema Berlinu. Ako se naglo ganemo, smo u tri tajedni u Bonnu a zajedno i u Rimu. Jugoslaviju ćemo nek pogazit. Kamo čedu nek bižaty? Na višala s izdajniki!"

"U zraku smo jači nego kapitalisti", odgovori opet šef kao glavni vojskovođa. I na morju se mirimo s njimi. A na suhoj zemlji ćemo je jednostavno pomjest. Ufam se, da se u Rokosovskiju ne ćemo vkaniti."

"To je moja najveća ambicija. Kot sam zračunao, ruski vojak će si moć prvi put u historiji noge oprat u Atlantičkom ocejanu. Iz Rima sam dostao smišne, morem reć interesantne glase."

"Od Petera?" pitaju i trimi najednoč.

"Od njega. Ta dečko je ča zvršio."

"To moramo priznati", usigna se tajnik, ki nij mogao bit dugo bez govora. U UNO-u su se ga bojaly, kad nij znao prestati sa šlabikovanjem - "da je okretan dečko. Pak ima strpljenja. Mislim sedam ljet je žrkao rimski

školski prah, nek da u blizinu dospene Glavnomu mirobunitelju."

"Zato i imamo od njega zanimljivih glasi. Vas vatikanski branč je zbunjen, samo naš najveći suprotivnik ne."

"Ne kani pobignuti, ako se tamo došećemo?" zanima se šef.

"Zaman ga bermaju ti u našu boju (farbu) obličeni. Ništ ne kani čut od toga. Tako je tvrdokoran kot je bio Mindszenty. Vrag će se uputit u ovi črni."

"No neka nek ostane", riblje si šake šef. "Ču ga ja naprikzet va djelo. Potom će me gvišno odvezat od svih grihov."

"Ako je pretvori na krastave žabe?" zamiša se opet ta stari, "pak se ne ćete moć gibat u sobi."

Kad ga šef na to od pete do glave zmiri beono - strogimi očima, starac plaho stisne glavu med ramena .

"Moraju se čemerno stat u oružju, kad se batru s nekakovom povidajkom da će im Marija povidati neko otajstvo."

"Kakovo otajstvo?" zdrhne se črljeni car.

"Zato je otajstvo, da se nezna ča je. Jedni govoru: tridnevna škurina." Na šefu je viditi, da prede (da se boji)."

"Bablje povidajke", kani mirno odgovoriti, ali grlo mu drhće. "Sparni trag bujne praznovjerske fantazije", izrazi se znanstveno i tamno prestrašeni šef. "Donlek sanjaju o vakočem, dokle se konačno i ne zavjeruju va nje."

Ti drugi ga malo čudno gledaju, alí mislu si, svaki ima kakovu muhu.

"No onda ča je konačna odluka?" pita Rokossovski.

"Konačna odluka?" odgovori šef. "Tu smo jur zdavno donesli. Nomer čuješ, da su se divizije jur ganule. Najzad krenuti se ne da. Moje ufanje u divnu črljenu vojsku je beskrajno. Osvbdočen sam, da će bit konac ovoga velikoga poduzeća ostvarenje velikoga Lenina: revolucija svita pod peljanjem Moskve, jedno - jedino carstvo, koga središće, glava i srce će biti ovde u Kremlu. Živila jedno - jedina svitovlada, živila Sovjetska Rusija!"

"Živila!" zagrnu svi nazočni jednoglasno.

S ovimi ričami je bila sudbina dokonjana, sudbina krščanskoga Zapada i cijeloga svita. Za par tajedan su jur ruli topi ne nek na Balkanu, nego i na nimškoj granici.

!

Kad je došla prva vist u Ameriku, da se brodu ruske divizije prema Karpatom, pošalje prezident još jedan poslidnji predlog u Kreml, neka ostane dosadašnji status quo, politički i militarni položaj, ruska vojska se neka povliče najzad, a Jugoslaviju čedu ukupno posjesti sve četire bivše velesile. Prezident je hotio dobiti još ništo vrimenta,

da čim već atomskoga oružja odlivra na kontingent, u Europu, ali crvenomu caru je ov predlog kot gluhomu dobro jutro. Na odgovora nij dao na njega. Znao je, da se je kocka bacila. Svoje prednosti nij hotio predati. Na mjesto odgovora su počele novine rigati huskanje proti kapitalistom i pozivale proletare cijeloga svita na konačno obračunanje s kapitalisti i vječnimi mirobunitelji, da se ih jednoč navijeke oslobodu.

I u Vatikanu je vladala nervoznost. Nek sv. Otac je ostao čisto miran. Noćnu svitiljku na obloku mu je bilo koč ča do jutra viditi.

I u Propaganda - Kongregaciji je vladala smrtna tišina. Pavac je još nešto pred bojem dobio pismo iz Indije od Vilija. Zdvajao je, da ga j' založio tim požganim. Da ga nešto izvanredno ličnoga tamo ne veže, odmah bi huknuo . Ali Indija mu je postala sudbinom. Nazadnje izjeca istinu: oženio se je za Bramadžu. A tako, misli si Pavac, to je jur ča maharadžova kći. Odmah mu pošalje telegram - čestitku. On si je nemer drugačije predstavljao. No morebit da je najbolje riješenje i za misije.

"No ča velite odluki sv. Oca? Svi kardinali su mu se kleče molili, neka ne dočeka ovde lavine. Pozivali su se na nekadašnju sudbinu kardinala Mindszentya. Kakovo spačenje će to bit za katoličanski svit, ako čuje, da Kristušev namjesnik odobrava komunistične plane. Mer ste čuli, ništ nij hasnilo. On je inako jur star, a i drugačije, on mora ostati pri svoji ovčica. Ča vi mislite, don Tirone? Ja kanim ovde ostati kod svetoga Oca. Morat ćemo napraviti podzemaljske veze, da i nadalje ostanemo u kontaktu s kardinali."

"Morat ćemo se zavlić kamo, kade nas ne najdu. Znam u katakombe", odgovori Don Tirone.

"Ja sam mislio na katakombe svete Priscile. Sadašnji ulaz ćemo zarušiti pak ćemo si načiniti drugoga, otajnoga. Onde nas ne će nigdo iskati."

Pavacu je oči zbolo, da je jedna dobrog nastupa žena neobično gustokrat se kazala u Kongegaciji kod pater Bonata. Svenek su duglji čas skupa tanačili. Donna Clara je bila još čisto mlada, oko 28 ljet, črna, s karakterističnim rimskim nosom i bliskajućimi ugljeno - črnimi očima, ke je znala okretno, mogao bih reći skoro pobožno pokriti s dužičkimi migami. Ali pazljiviji posmatrač je mogao opaziti, da ovi vanjski skromni oči sve točno opazu, ča im u vidokrug spade. Na Pavačevo pitanje, kakova je to žena, odgovori don Bonato, da je iz jako poštenja vridne, stare rimske familije i dobra pomoćnica misijov. Mnogo je jur darovala na misije.

Dobro je, misli si Pavac, ali ništ ne vel. Čemo se malo upitati. To nikada ne škodi. Projde k svojemu prijatelju policisti, neka der se malo ogleda za njom u otajnom. Na veliko

čudenje se je ziznalo, da je donna Clara raspitana. Nje bivši muž, neki veletrgovac, ne stanuje ovde, nego u Genevi. Gusto se shaja s komunisti, još i s njegovim vezirom. - Kušamadino, nastavi svoje misli Don Biricz. Škoda da nij ovde Vilija. On ima još bolji nos za ovakoča. Jeli zna ovo i Bonato? Ovo je hakljiv posao. Doluči, da zasad ne će ništa spomenut.

Medjutim je tekao boj dalje. Rusi su dobro napredovali. Prva braneća linija zapadnih sil se je zdavno porušila. Najzad su se povukli do rijeke Rhein. Nijac nij bilo preveć u ujedinjenoj vojski a i nij preveć oduševao skupni posao branjenja. I ti drugi su bižali, videći veliku nadsilu. Vedit je bilo, da neprijatelj svom silom kani dospiti do Rima.

Don Biricz je znao, da su im dani, još i ure zbrojne. Zato je lipo i ugodno napravio zaviće u katakomba svete Priscile, nedaleko od mjesta, kade je bojsek i sveti Petar apoštol boravio i podučavao kršćane i katekumene. U ovom mučeničkom zraku čedu ćutiti, kako im rastu vjerske snage, da podnesu, ako je potribno i mučeničtvo. Za svakoga uredi vlašćom rukom malu sobicu s potribnim pohištvom i električnom strujom. Ovde je ne će nigdo iskati. Ako i Don Bonato dojde s njimi, to je zlamenje, da je krivo sumnjio na njega. Ali zato će ostati oprezan.

Don Biricz je imao jednoga vjernoga ministaranta, ki mu je svaki dan ministrovao. Giorgio je bio 13 ljet star, gojinac iz maloga misionškoga sjemenišća. U njega se je mogao zaufati, bolje nego u odrašćenoga, ar ga je kao njegov duhovni otac dobro poznao. Giorgio je bio brze i svitle pameti, učio se je igrajuć, a zajedno, ča je u ovom izvanredno ozbiljnom položaju još važnije, i okretan a lasan i lukav kot lesica. Njega će moć najbolje pohasnovat na izvidljivanje, kad se spustu črni, bolje rečeno, črljeni oblaki nad vječni grad.

Pavac je većkrat služio mašu u katakomba. Giorgio se je dobro putio va nji. Poruči mu, da čedu drugi dan tamo pojt. Po navadno površenoj Božjoj službi don Biricz za ruku popade ministaranta i diboko mu pogleda va oči pak mu veli:

"Giorgio, smim se zaufat va te?"

Giorgio ga začudnjeno pogleda:

"Zač ne? Mer me poznate. Bih vam znao čim poslužiti? S velikim veseljem."

"Giorgio, znaš na kako, bolje rečeno u kako svetoj zemlji se sada nahadjamo?"

"Znam. Mer ste mi jur već puti razložili. Vudaj je pohajao sv. Petar apoštol, sv. Priscila i drugi prvi kršćani, ki su svoju krv proljali za Kristuša."

"Znam da voga nisi zabio. Sad stojimo pred oltarom. Vidiš propelo na oltaru? Češ priseć, da ne ćeš nikomu uvaditi, zač ćemo se sad pominati?"

"Hoću!" veli dičak sve većim začudjenjem.

Po ozbiljnoj prisegi nastavi Don Biricz:

"Dobro znaš, u kakovoj pogibelji se nahadjamo. Za par tajedan su ovde komunisti. Znaš, ča onda čeka Maticrikvu, našu svetu vjeru. Hoćeš li po peldi prvih kršćanov, osebjuno svetoga Tarzicija biti moj pomoćnik i saveznik?"

"S veseljem. Ali kako i va čem bih vam ja mogao bit na pomoć i službu?"

"Zato ćemo se još pominati. Tvoji starji su vratari u Vatikanu. Vas čedu naredno onde ostaviti. Ti ćeš ada i nadalje moć tudaj pohajati i telavrit. Ti ćeš imat zadaću sve glase pobrat, ke nek čuješ, osebjuno ki se tiču svetoga Oca. Ali od ovoga nikomu niti riči, niti tvojim starjim. Si me razumio?"

"Potpuno", odgovori dičak žarkim plamenom u bistri, oduševljeni dičinji očima.

=0

Procvitao je cvitni marijanski misec svibanj. Ovput je sve nato kazalo, da Majka Božja već ne more najzad držati na kaštigu protegnutu Sinovu ruku. Od panik - straha je trepetao cio vječni grad. Gusto su padale bombe na njega. Par crikav je ležalo jur u ruševina: bazilika apoštola narodov, svetoga Pavla pak Santo Stefano di Rotondo. Drugačije se je kazalo, da bi Rusi hotili čuvati velike crikve. Toliko su znali, da je med Talijani, iako su zagriženi komunisti, vrlo malo bezbožnikov.

Branenje Rima je preuzeo sam bivši zapovidnik atlantičke vojske. Svom silom je htio očuvati grad od propasti. Ali kad je vidio, da pred velegradom već ne more zastaviti neprijatelja, otpravi se Vrhovnomu Natpastiru, da ga pita za tanač, jeli hte braniti grad ili ne. Neprijatelj naime nije pripravan varoš proglasiti očitnim i potribuje naprikdati ga, drugačije neće biti pomilovanja. Natpastir odgovori, da se ne će bit vridno suprotstaviti, stim ne hte čuda dobiti a tisućljetni spominki kršćanstva bi se zničili. Zato se neka nek lipo povliču najzad. On će ostati med svojim ljudstvom.

Kad Don Biricz to dočuje, još jednoč skoči k svetomu Ocu, da ga nagovori na big.

"Premislite si, sveti Oče, kako vas svit trepeće za vaš žitak. Vašim ovčicam se ne će ništ zvanarednoga stat, ali kako čedu s vami zahajat, to si znate predstaviti po drugi pelda. Zato vas još jednoč prosim u ime kardinalov i cijeloga kršćanskoga svita, hodte s manom. Još imamo nekoliko uri časa. Na letaču smo vrijeda u Španjolskoj."

"Sinak, ja sam jur pred tajedni dolučio, da ću ostati. Ako takovoga ča čujete o meni, ča se ne slaže s našimi dosadašnji načeli, onda inako znate, da ne govorimo mi, naša

slobodna osoba, nego vanjska sila. Ako je potrebno, podnest ćemo i križevanje i spiti žuki pehar poniženja."

Pavac povi svoj plan sa dičakom Svetomu Ocu se je jako dopadao. Skupno pokažu dičaku mjesto u papinoj kapelici, kade će moć uvijek najti pismo, ako bude išlo.

Ulaz komunistov u vječni grad nij bio tako tih i miran, kako je maršal ruski obećao bio.

Don Biricz je još u času opomenuo duhovnike, da se ne kažu na ulica u talaru a osebujno ne, barem sprvine, u crikva. U prvi dani su bile ulice čisto izumrene.

%

Par dan je jur čučao Don Biricz svojimi dvimi tovaruši i u svojoj dobro shranjenoj luknji (škulji) u katakomba svete Priscile. Don Tirone je bio jako potrt. Kripio je je svojimi duševnimi vježbami. Samo tijelo, živci su bili malo klemnuli, duh je bio čvrst i moćan. Nij se hotio podati. Pavac ga je jaćao kako ga je mogao.

"Zač niste ostavili s drugimi svećeniki vječni grad?" pita ga jednoč.

"Najveći dio svojega života sam ovde strošio, na posvećenoj zemlji mučenikov.

Iz Rima smo ravnali misionisko djelo. Odavlek je kanimo opet nastaviti, ako bude Božja volja. U mladosti sam imao želju za misijami. I sada bih još išao, ali kamo, kad je sve va ognju? I ovde mora gdo ostati."

Pavac zna, da se smi u Don Tironea potpuno zaufati. On je s dušom i tijelom duhovnik.

Za toliko već mu se je čudno vidilo ponašanje mladoga Don Bonata. On se je čutio zizma u svojem elementu. Strašni dogodjaji ga nisu ni u najmanjem potresli. Suprotno: Zgledao je za mnogo friži i živianiji nego drugda. Pohajao je vani i u najpogibeljniji dani. Pavac nij bio bojazljiv človik, ali ljeta i dosadašnji dogodjaji su ga učinili opreznim. Je zaista tako siguran? - pita se, - ili . . . Otira tešku, dosad nepotvrđenu sumnju. Ali ta žena s nafarbanimi usnicami mu ne more projt s glave . . . I sada ga nij doma. Kudaj se utipa toliko?

Vani se čuju tihi, lahki koraki. Ovo nij Bonato. Dičinje gazljanje. Pred sobom si nigdo svići žepnom patrijom.

"To si ti Giorgio?" objami ga Don Biricz, kad ga prepozna. "Skoro si nas prestrašio. Ča nam dobroga nosiš? Dobro si se preoblikao."

"Čuda dobroga, ne Padre", odgovori zasopljeno dičak. Bio je opravan kot mali štrebanci, ki se stiplju po ulica velegrada. "Turobne novine nek dostā."

"Govori sinak!" nućka ga Don Tirone. Don Bonata nij bilo doma.

"Bio sam doma, kad se je govorilo, da hte Rusi dojt. Ali zamirilo mi se je doma čučati.

Prošao sam med naše vojake. I oni su bili svi u oružju, u palači a i pred velikom ljesom. Na velikoj placi Svetoga Petra su jur zdavno vrvili. Svakakovih je bilo viditi i vrlo divljastih. Svi su se rivali u baziliku. Ča su onde stvarali, nisam vidio, kad me nisu pustili van. I mnogo konjanikov je bilo med njimi. Ti su na konji nek lipo nutardohajali u crikvu. Mislio sam si, ča j' vo za blago, ki vako poštuju hižu Božju. Od ovoga sam se mogao navrijedi osidočiti. Najednoč se začuje na placi još veća larma. Oko sto pokinutih larmašov se je počelo brodit prema našoj ljesi, mer znate, ka pelja prema svetomu Ocu. Svom silom počnu tropati i vikati. Ja ih nis' razumio. Naredno su hotili, da im otpru. Tako dugo su drмали vrata, dokle je nisu rasadili. Kot lavi udru nutar."

"Strašno!" trese se Don Tirone.

"Bome, to j' bilo strašno, ča j' potom slijedilo", nastavi dičak. "Počela se je bitka, rivanje i striljanje. Ja sam se shranio za jedan stup, da me gdo ne zgodi. Ja mislim, ti su bili svi pijani. Naši su je sabljami nek želi. Ali i oni su pored kapali. Ali potom . . ."

"Ča j' bilo potom?" pitaju obadvimi znatiželjno.

"Potom se je najednoč pokazao svet Otac u svojoj bijeloj kuti. Po stepenica se je paščio doli. Naredno je morao čuti buku, ku su napravili divljaki. Kako je ne bi bio čuo? Ja sam jako preo, ča će se sada godati. Jako sam se bojao za svetoga Oca. Ali i toga si nisam mislio, ča će se godati."

"No ča se j' godalo?" pita jur malo nestrpljeno Don Tirone.

"A to, da su divljaki najednoč prestali s bitkom i počeli zivati va svetoga Oca i šušljajući kazati na njega prsti: Gle - gle baćuška. Pak su se pored poklekneli pred njim. Jedni su se i križali. Morao im se je jako viditi križič, ki visi svetom Ocu na vratu. On je naglo blagoslovi pak othitri k svojim zuhavom. Ali malo ki je još živio. Jednim udili sveto ulje a jedne obatri s par riči. No nime stvari, mislio sam si, sad se križate, ča ste se pak tolič klali? Turobno je bilo. Svetomu Ocu su padale suze. Sad sam se i ja posegurao najper. Pored smo pobrali mrtve i naranjene pak smo je odnesli nutar u palaču. Jedni Rusi su nam još i pomagali. Ali drugi su se brodili nutar i počeli dušati, ča b' se dalo sabrati. Čudača su taknuli u žep. Ali nisu mogli dugo plinjiti. Najednoč počne marširati jedna četa dobro naoružanih vojakov prema našoj ljesi. Jedan muž u civilu je j' peljao. Kad je bliže došao, sam ga prepoznao: naš črljeni je bio."

"Ali da vam dalje povim. Kad su naši Rusi vidili dohajati ovu kompaniju pod peljanjem tovaruša, počeli su frcati van iz palače. Dakle nisu smili bit po pravom putu. Kad me črljeni zagleda, razciri se na me: Ča iščeš ovde? Ja mu velim, da sam ovde doma.

"Sad smo mi ovde doma:" napuhne si gizardo prsi naš velevezir, pak migne jednomu drugomu civilisti, ki je bio s njim. Ta me j' jur kanio zgrabit za grivu, ali ja se hitro shranim za jedan stup. Kanio sam ča zviditi oko svetoga Oca.

"No ča j' bilo dalje?" tira ga nestrpljeno don Tirone.

"No naposlidnje ću sad jednu uloviti", stisne vrat dičak. "Kod našega tovaruša mi je inako jedna cvala. "Ja dalje naklecujem za njimi, ča do papini vrat. Ali onda me ta vezirov drug porekeće van na vrata i dosta razumljivo mi priveže duši, da se zgubim. Morao sam otkasat, a da me je davila znatiželjnost. Par uri su ostali onde pak su prošli. Ali k svetomu Ocu se već nij dalo pojt. Stražu su postavili pred njegova vrata. Turobno sam odgazio u kapelicu, ali pisma još nisam našao."

"Dobar dečko si", pohvali ga Don Tirone, da popravi prvašnju nestrpljivost. "Bog ćete blagosloviti za tvoju hrabrenost."

Giorgio se dvi kile upita najednoč od ovakove pohvale.

"Sad poj lipo domom, Giorgio, pak dalje djelaj. Ovo je zaista misionško poslovanje. Ovako ćeš znam jednoč poslovat kod japanskoga cesara, kad tamo dospeneš kao papin poslanik."

Pavac vansprohodi dičaka. Vani mu još veli, neka ništ ne veli od ovoga Don Bonatu, ako bi se slučajno sastao s njim.

Nutri Pavac konferira Don Tironeu o ženi, Bonatovoj poznanici.

"Ja ne morem vjerovati, da bi ju on poznao od ove strani", brani ga Don Tirone.

"Toga nisam rekao. Vindar budimo oprezni. Zato bih vas prosio, za sada Don Bonato ništa ne prava znati zavo. Ako bi dičak slučajno onda došao, kad je i on ovde, nute ga vi zabavljati čim - tim, dokle ja dičaka opet ne otpravim."

"Kot mislite. Vindar mi se čini smišno, da svejedno s nami dili ov kuclji život."

"Ufajmo se, da će ostat ovo i nadalje nek sumnja, ali prevelike stvari su na kocki, da bi si smili dopustiti kakovu neopreznost."

Za par minut dohitri Don Bonato domom. "Brutta bestia", javi se vani kot navadno, ali Pavac opazi, da mu današnja vedroća nij naravna. Nešto nesigurnoga mu igra oko očiju, barkako se trsi zgledati siguran, ovput mu se ne ugoda potpuno.

"Je znam ča novoga?" pita Don Biricz, opazeći njegovu uzbunjenost.

"Hm, novoga? Nismo dost preživili dosad? Idemo najpr."

"Najpr? Kako to mislite?"

"No mislim naši prijatelji, svita revolucija."

"Dost turobno. Ča j' u Vatikanu?"

"Pojtē pogledat! Ča štimate, da svakamo dospem? Petrova bazilika je puna ruskih tankov i konji. Pretvorili su ju na konjsku

štalu."

"To sam jur čuo. Lipo se stojimo. U Nimškoj su jur prestupili prvu liniju, sada se približuju k drugoj, uz rijeku Rhein, sam čuo u radiju."

"Ovde nij pomoći. Projt ćedu po svoj Europi, znam još i u Ameriku", nadoda nategnuto Don Bonato pak se potegne u svoju sobu.

Ča mu j' nek danas, misli si Pavac. Duševna buna? Jo, martirium nij uživanje.

*

Don Biricz je blizu ulazni vrat napravio u njev podzemaljski hodnik u jednoj nastran ležećoj školji (luknji) električni zvončić, ki je peljao u njegovu sobu.

Tako slab je bio, da ga zvana njegove sobe nij bilo čuti. Ovo mjesto je pri poslijem posjetu pokazao Giorgiu i privezao mu duši, da svenek prije pozvoni i onde čeka, dokle on po njega ne dojde. Drugomu se neka ne javi. Ovo je bilo potribno zbog Don Bonata, dokle nij čist posao.

Po par dnevi zazvoni zvončić u Biričevoj sobi. Na prsti se otpravi u Don Tironovu sobu i pošušlja mu, neka zabavlja Bonata, ar je bio slučajno doma. Giorgio ga uzrujano primi.

"Sada moramo ovde ostat nasami. Je ča novoga?"

"Bilo bi. Dobro da Don Bonato nij ovde."

"Zač? Ča j' s njim?"

"Ja si nisam dost spametan. Vidio sam ga s našim tovarušom."

"Kadi?"

"Onde pred našim. Jur s našega obloka sam vidio, da se naš prijatelj približava k ljesi s jednim, ki je imao krljaču s velikim obodom pak s jednim plečastim Rusom. Kot je bliže dohajao, vidio sam, da nije toliko plečast kot zavežen, čvrst kot kakov mesar. Hitro sam se shranio za jedan stup, da je dobro opazim, kad mimo projdu. Kad sam Rusa s bližega vidio, skoro mi je sapa zuostala od straha. Ali još jače sam se presenetio, kad sam u drugom mužu, ki je s njim išao, prepoznao Don Bonata. Skoro sam se uvadio od presenetenja. Mora bit jako dobar s našim črljenim, kad se je nek per Toni pominao s njim. Nek lezgetali su se po stepenica gori. Ta Rus ga j' prijateljski sunuo pod rebro pak mu j' nešto šlabikovao po rusku. Škoda, da ga nisam razumio. Par riči sam si zapametio: davaj, davaj, rekao je parputi pak karašo. Prošli su gori. Da i tri ure su bili zgora. Ja se dalje nisam segurao, ar pred svetoga Oca vrati stoji straža. Ali va kapelicu sam se odšmuljao. Ovput sam našao nešto. Ovo je!" I naprik da Pavacu jedno pismo.

Pavac si posviti žepnim lampušom i hitro proteče rede:

"U zatvoru sam u svojoj sobi. U velikoj stiski. Sam črljeni ruski car s našim me trapu, da se odrečem vrhovnoga pastirstva. Prosim za potporu kot on čas prvi moj pret-hodnik. Pontifex Maximus."

"Na, prešti si je!"

Dičak počne teško šilabizirati rukom pisane rede.

"No čekaj, ću ti je ja preštati. Ništ zvana-rednoga."

"Gdo je ta ruski car?"

"Toga ti ne poznaš? Ča iz Moskve je dogazio. Mora bit ča važnoga. Dobro pazi, Giorgio. Živio Kristuš Kralj!"

"Sve za Njega i njegovoga namjesnika!" odgovori dičak. Don Bircz toplo stisne ruku dičaka, koga su okolnosti i ditinska vjera učinila srčenim mužem.

Pavac se s teškim srcem vrati u svoju sobu. Dakle nij ga vkanila slutnja. Psihološka ganjka. Pak kakov glumac je ov človik! Lješa dugo je poslovao s njim pak ga nij mogao upoznati. Komunist u najbližem djelokrugu! Prava još veće sigurnosti?

Uvijek su skupa vičerali. Ovput se ispriča, da mu nij dobro. Nij bio siguran, da će moć skrit svoju uzrujanost. Po vičeri, kad je Bonato opet otkadio na razglede, otpre otajnost Don Tironeu:

"Najbolje će bit, ako skrsnemo odavlek."

Kad je Don Tirone malo k sebi došao od velike uzrujanosti, veli:

"Ne, ovde ćemo ostat. Doslek je on bio tako velik glumac, sad ćemo mi biti. Morebit da zvidimo njegovo nakanenje."

"Ovo j' igra sa žitkom. Prije ili kašnje će nam pojt za grčku. Dost je, ako ja ostanem. Moramo štediti sa svećeničkim žitkom. Malo nas je. Vi bi mogli s kakovim izgovorom projt zodavlek. Gdo će naprikzet kongregaciju, ako i vas uhapsu."

"Nijedan nij nenadomjestljiv. U Ameriki će ih još dost ostat. Ne, ne! Vi ne morete ovde sami čučat. Pak bi svejedno ča slutio ta gauženjak."

*

Drugi dan se Pavac neupametzeto udene za Bonatom, kad je ov išao na svoje takozvane razglede. Jur prije se je skrbno pripravo na ov put. Jur se je počelo zamračevat. Dobrih par metarov mu je bio za petami. Ali dalo kada: eto straže! On nima ništ pri sebi. Don Bonato pokaže svi-dočbu. Rusi mu salutiraju, kad ju vidu. Aha, misli si Pavac, mora bit veliko blago, kad ga vako poštuju. On mora obajt Ruse. Ali će ga uloviti. Kot se kaže, smir će zobdržat, u kom se je ganuo: prema brigu Mario. A, razdani se u Biričevoj glavi: teti ide stric. Naime onde stanuje donna Clara. Dobro se popašći, da pred njim dospene k stanu. Onde se ščučne pod jednim grmom. Nij mario dugo čekati. Vrijeda se zbode u

večernjem mraku jedan velik obod. Po ovom ga j' jur izdaleka upoznao. Čisto uza njega se odšeće kroz vrata k holki. No sada se je mogao sam vlašćimi očima osvidočiti, kamo hodiš, si veli Pavac. Dalje ga nij mogao slijediti. Jedan zaginut pas se je hrustio iz vrta. Bonato mu hiti kus kruha. Nato zamukne. Škoda da nima ništ pri sebi. Hm, človik svenek ča zabi.

Ne daleko odavlek je ležao stan Pavačevoga prijatelja - redara: Marca, blizu pijaristov. Tamo se odšmulja u nočnoj škurini.

Paulo Marco je bio jur starji človik, prik 60, jur dvi ljeta u mirovini. Zato se nij morao bojati, da čedu ga bluditi. Pavac je u njegovoj pivnici uredio stanicu - poslanicu. On se je dobro putio u davanju otajnih Morse - zlamenj. Marco je sam sastavio jedan otajni Morse, po kom su se na latinskom jeziku razgovarali sa Sevillom. Onde je bio papin namjesnik, ki je pod sužanstvom svetoga Oca peljao posle zemaljskoga kraljestva Božjega.

"Jur sam te čekao", primi ga Marco. Bili su per tu. I protiv velike razlike životne dobe su se jako dobro razumili. "U Sevilli su jur jako nestrpni. Svaki dan me spitkuju, ča će bit. Dosle sam je morao tišiti, neka imaju mrvu strpljenja."

"Sad ćeš im jur moć ča naznaniti." Naprik mu da rede.

"I ovo je ča. Ne preveć, ali svejedno nešto."

"To drugo si im jur naznanio, ne?"

"Sve ča sam nek pobrao. Najveć je zanima Vatikan."

Pavac mu povi glase o Bonatu.

"Po vražju! Pak kanite dalje onde ostat?"

"Moramo. Ufamo se, da će mu se koč - toč svejedno zareć i će nam osrakat ča - to. Najveć zbog voga sam došao simo. Drugačije se ne kanim preveć plest simo. Mali Giorgio će znat bolje upravit tekuće posle."

Drugi dan su sve svitske novine donesle glas, da j' črljeni car u Rimu. Svakarički komentari su bili priloženi.

Te dane je bio Don Bonato osobito masan i ljubezan prema svojim kolegama. Svega dobroga im je donesao u kuhinju, još i mesa, a da ga nij bilo viditi u cijelom varošu.

"Vo vam je Don Tirone. Denas ćemo imat dobru vičeru. Specite meso, k tomu nešto cikoriije, to vam je slasno."

"Fino", odgovori Don Tirone s nekrivičnim licem. Ako nas k tomu još i dobro krmiš, misli si - ča ćemo onda drugamo pojt? - Kade ste je zlovili?"

"Ki išće, ta i najde", veli Bonato s masnim posmihom. "Imam prijatelja mesara, ta kako - tako do njega dojde."

Počnu skupa kuhati.

"Zvanaredne čase živimo", počne lukavo Bonato. "Dobro bi bilo, kad bi mogli veze napraviti s našimi drugimi brati u progonstvu. Mislim, malo batrenja bi njim, a i nam ne bi škodilo iz skupni vezi. Ja bih imao človika, ki bi se zeo za ov posao. Okretan, bivši detektiv. Smimo se zaufati va njega."

Kot va te, si misli Don Tirone. Medjutim se je i Don Biricz tamo došetao.

"To ne bi bila još ni čemerna ideja", pohvali ga Pavac.

"Imate znam opet kakove novine?"

"No da. Preveč zvanarednoga zopet ne. Ali uvijek se ča najde, ča bi naše daljnje brate zanimalo. Glavno je, da ostanemo s njimi u vezi u jedinstvu svecev."

Porodio te j' ti pobiljeni svetac, misli si Pavac. Vakov skot bih odmah zadavio, zakipi u njem, ali se muški svlada i zadusi u sebi jad.

"Ja sam zato svejedno ča zadahnuo", nadoda još Bonato.

"Zaista?"

"Talijanski peljač trapi svetoga Oca. A za ruskoga ste nako štali u novina. Neznam, jeli je istina", i ukraduć baci pogled na Pavaca. Pavac ničim ne uvadi, da ga je upametzeo.

"Pak ča kanu sa svetim Ocem?"

"Daljega neznam, ali morete si misliti, ča kanu ti zatorniki."

Od kih si ti za mnogo veći, misli si Pavac.

"No glejte, da još ča važnijega zvidite. Ali ča poznanice naliže, poznanice - konfratere, vi ste imali, kako znam, bolje veze sa stranjskimi nego ja. Na dotične biskupe se smite uvijek obrnuti, naime ki su još slobodni. A od tih drugih dosad nisam dobio nikakovoga glasa. Morebit da se ki - ta javi kod mojih poznancev s kakovim poslom. Onda ču vam naznanit. Ja se nadijam, da će ki - ta vrijeda dogazit, ar je goni znatiželjnost. A i s Camerlengom sam napravio veze. I odanlek će ki - ta dovijati."

Ovo nek zato veli, da ga otpravu. U peti mu je bilo uvaditi svoje brate.

*

Drugi dan se Pavac opet udene za Bonatom, kad ov projde na razglede. Smir je bio isti kot predovim: donna Clara. Ali ov put si sobom zame kus kruha, još i kusić mesa si je krajvrgao za ovu važnu priliku. Dogi pas je mrndao, kad ga je zaoptio. Ali nek donlek, dokle mu nij hitio kusić mesa. Odmah ga j' zadahnuo. Pak kako mu se j' raćio, po prokletu. Kad ga j' poždroknuo, počeo je opet malo mrnjiti. "Jo tovaruš", zafučne mu Pavac, "vako se ne čemo. Ili češ se pošteno ponašati ili češ figu već dostati." Opet mu hiti kusić. I kot se kaže, kucak ga j' razumio, ar je došao bliže i dao mu se j' i po "Sad češ mućat, si me

razumio?" pošušlja mu Pavac u uho, "pak češ još dostati par kusićev." Pas je morao bit jako lakoman na meso, ar su se odmah sprijateljili.

No dobro je, misli si, sad hajdi na posao. Na tu holjku nisam znatiželjan, ali tote će bit i druge novine. Tiho se odšmulja k vili. Sve je bilo škuro, samo na prvom spratu je svitučkala blijeda svitlina kroz jedan oblok. Uz oblok je stao velik kostanj, koga kiće se je vrlo visoko protezalo prik obloka. Dogi nij došao za njim. On je ostao pred placnima vrati. Naredno je morao bit dobro odgojen pas. Don Biricz je znao još dobro plaznit. U sridnjoj školi je on bio najbolji u ovoj struki. Kot viverica se pruža na ruka po kići od kite do kite. Ča tisk do obloka se je mogao došmuljati. Lišće ga je zizma pokrlo. Mutno je mogao malo i nutar škiljiti a čut je bilo sve točno u noćnoj tišini. Nij se vkanio u svojem očekivanju. Četire osobe su se razlikovale u sobi, med njimi jedna žena. Bonata je odmah upoznao po kretanju. Još su zvečega stali. Med njimi jedan zavežen Rus. No vo bit mora naredno njev car, misli si. Bio je škuroga pogleda človik. Smiha mu nij bilo viditi na licu. Kot se kaže, niti donna Clara ga nij znala razvedriti. Ona im je napravila čaja. Rus je bio očividno nestrpljen.

"No počnimo jur jednoč! Velike čase živimo. Nekamo se ukunjati. Djelovanje nesmi nikada prestati a osebužno sada ne, u ovi sudbonosni dani. Mi si uredimo plane za deset ljet najper, ali ima danov, kih svaki hipac je važan. A ovo su sadašnji dani, dani odlučjenja za gospodovanje svita med socijalizmom i kapitalizmom. Rado bih doživio konac siavodobitnoga boja, ki će osnovati početak našega vječnoga kraljevanja ovde na zemlji. Nebo čemo prepustiti popom i vrepcom. Zato kanimo pope čim prije tamo poslati, Padre - obrne se don Bonatu - jako malo si dosle pokazao. Znaš da kod nas nek čini računaju", veli škurim pogledom, pod kim je Don Bonato počeo dostajati gusinju kožu. "Drugačije čemo bit silovani misliti, da si na dvi lici pladanj. Kot se kaže, svejedno te je otrovala dugoljetna učnja."

"Mene?" veli Bonato zbantovano, ali nij znao čisto očuvati mir na potezi lica. Usnice su mu malo drhtale. "Za koga me držiš tovaruš? Pokusi skrozspravit ča sam ja, onda pak govori! Svenek u jednoj ideologiji živiti ka ima tako svitle i točne odgovore na sva naša predbacivanja. Štimaš da je to lahko?"

"Don Bonata ne dopušćam bantovati. Ja ga najbolje poznam i znam, ča je zvršio za proletarijat. To bi i veliki Stalin priznao, da živi. Zato je smi i njegov nasljednik."

"Aha, pod ženskom obrambom", pošmucne se talijanski šef. "Tako je i va uredbi. Dosle se ne smimo potužiti na njega. Ča je

on zvršio, nij bilo svakidanje poduzeće."

"No dobro je", veli malo utoljen Rus, "mer ja nis' ništ zvanarednoga rekao, samo hotio pognati posao. Mr znate odluku politbiroa: prvobojni protivnik se mora prez slijeda, bez simena zničiti. A to je črna reakcija. Dokle se nek jedan črni kade shranja, ne moremo bit čisto mirni. Ar ov skot se ne da čisto zadavit. Kade je jedan, onde znikne odmah jedan drugi, ili barem u simenu. Onda se dalje gaji praznovjerje."

"I ja sam jedna zmed njimi", veli sa Žukim posmihom Don Bonato. "Zato drhtajte, ar ču vas još povrnut."

Hm, posvećen si, zalin skot, misli si Biricz, ali to ti je toliko valjalo, kot kad Zaloga ubiknu u svetu vodu.

"No dost je bilo šale", zaškuri se opet Rus. "Dakle znaš, sveti Padre, ča ti je zadaća: čim već ih moraš zjiskat i vaporizirat, to je pretvorit na paru, sapu. Veličanstvena zadaća, ne? Ako to uspješno upraviš, ne će izostati plaća, priznanje Velikana. Mr znaš ča to znači. Cio Vatikan će bit tvoj. Moć ćeš u njem zapeljati kakov nov kult za bogmanje. No i mene nećeš tribat izostaviti."

"Donna Clara će sigurno dostati najlipše mjesto u novom kultu", podbode ga Talijan. "Naredno ćeš ju proglasiti božicom proletarijata."

"Božicom ljubavi", odgovori Bonato s pohlepnim posmihom prema novoproglašenoj božici.

"O to će bit nad svu komediju", veseli se čemernjača.

Pod stablom počne Dogi lajat. Te j' dalo, kuclja para, misli si Pavac. Hitro mu hiti kusić mesa. Na hipac zamukne. Ali Talijan je bio jur vani.

"Pas žere meso!" zavikne drugim, ki su se tulikaj van došetali.

"Meso? Kad ga u cijelom Rimu nij dostat?" pita zbunjeno Bonato.

"Odmah sve preiskati!" da van komandu Rus. Žepnimi lampuši u ruka počnu iskati po dvoru.

No sad će bit toplo, veli si tiho Pavac. Skupa se stisne na kostonju kot krpa. Ali i ovo nije razvez. Kad Dogi poždroka meso, će me naredno uvadit. Da ga nis' znao odmah neškodljivim načinjiti, misli si u odlomku sekunde pak počne jur i činiti. Ovde se ne da mnogo premišljavati. Jedan skok i jur je na krovu. Kad su počeli tovaruši svitučkati gori na stablo, jur se je on bio stisnuo na plečastom krovu. Na sriču je bila škura noć. Lišće je šušnjalo od mladoga juga, ki se je medjutim nadigao. Dalje se ovde ne da ostati, ar vi hte sve preiskati. Kad su se odaljili od stabla, opet se naglo odšmulja na nje i po stablu doli. Oprezno se dalje otpravi prema plotu, blizu vrat. Pas ga je zaoptio, ali on nij imao drugoga zibiranja.

Na sriču je bila škura noć. Lišće je šušnjalo od mladoga juga, ki se je medjutim nadigao. Dalje se ovde ne da ostati, ar vi hte sve preiskati. Kad su se odaljili od stabla, opet se naglo odšmulja na nje i po stablu doli. Oprezno se dalje otpravi prema plotu, blizu vrat. Pas ga je zaoptio, ali on nij imao drugoga zibiranja. Na sriču su bila vrata nek priprta. Nek odvijao je kroza nje van, kucak za njim. Gloguši su nek frcali za njim. Ali ne njega nego Dogija je jedan pogodio, da se je jaučuć prefrknuo. Tako ti je triba, misli si poluglasno.

Prije si zeo meso pak si me uvadio? Izdajicam se ne oprosti. Božji sud. Drugačije ne bi bio mogao huknuti. Ali tako se vrijeda zgubi u noćnoj škurini.

"Kušamadino!" veli sam sebi, kad je bio jur izvan pogibelji. "Mili Bože, šporno mi je išlo. Ufam se, da me nij prepoznao Bonato, kad sam vijao po vrtu". Naime obraz si je bio hitro svezao rupčacom.

Odšmulja se k Don Marcu. Ovoga najde uz svoj aparat u pivnici. Povi mu svoj doživljaj.

"Dalo kada", obuzela je starca mladolična oduševljenost. Zavo sam ti zaista nenavidan. Te j' dalo, pope!"

"Ali ovoga im neka javiti u Barcelonu, ar me odmah imadu."

"Ali kamo! Ča svojega staroga tako za plitvoga držiš? Ja sam nabere jur stara lesica."

"Ja inako znam. Samo da ne zabiš. Sad se navrijedi ne ču kazati. Poslat ču ti maloga Giorgija. Za njega nij tako pogibeono. Ako imaš poslanika, smiš im javiti u Barcelonu a i drugim svim, ke poznaš, neka se čuvaju Bonata, da mu ne spadu u lečku."

"Ne bi bilo najbolje zlovit toga potepuha pak ga na mrzlo vrć? Čuda inako ne ćeš doznati od njega."

"Mi se ne služimo takovimi sredstvi. Pak morebit, da svejedno doznamo od njega ča."

*

Drugi dan opet dogazi Giorgio. U ruki drži harticu.

"Imaš opet ča?"

"Ovo je bilo onde. Ali ovput su me skoro ulovili. I sveti Otac je bio u kapelici, kad najednoč nutar dolazi jedan Rus. Ja sam se hitro zavlikao pod škamalj. Rus zamrjni na njega: Davaj, davaj! Otrprimio, kanim reć odsuvao ga j' van. Imao sam hrena, da sam opet vandospio."

"Budi oprezan, Giorgio. Ko der, daj tu čedulicu!"

"Tjelovne moći me ostavljaju, ali duh je nepotresljiv. U najvećoj stiski imam već batrenja, neg u času mira. Ovo je plod molitve mojih ovčić. Nematte skrbi za me!"

molitve mojih ovčic. Nemažite skrbi za me! U svi slobodni crikva neka se držu noćne vigilije pred Oltarskim Sakramentom. Samo ovako ćemo obladati vladara ovoga svita. Jur su mu zbrojeni dani. P. M."

Don Biricz si otare suzu iz očiju. "Hvala Bogu!" zdahne. "Moglo bi bit još i gorje. Glavno je duševno zduranje."

Hitro napiše baterno pismo u ime kardinalov:

"Prijeli smo glase iz dibine. Hvalimo Bogu na duševnoj jakosti."

"Ovo ćeš zet sobom u kapelicu a ča si donesao, to daj preštati Don Marcu". Odmah napiše i za njega par redi. "Si me razumio?"

"Potpuno", odgovori hrabreno dičak.

*

Drugi dan pokusi dičak odnesti pismo u kapelicu. Ali to nij bilo tako lahko. Jedan vojak ga je zagledao, kad se je šmuljao po stepenica gori prema kapelici. Odmah ga je zgrabio za uho i odvlikao pred Rusa. Ov ga je skoro prebo svojim strogim pogledom.

"Ča iščeš ovde?" pita ga potrtim talijanskim jezikom.

"Ja ovde stanujem", odgovori hrabreno dičak, prem su mu počeli zvonketati zubi od straha pred ovim čovikom.

"Pokaži žepe, ča shranjaš u nji?" Giorgio prebljedi. Tako je sve naglo došlo, da nij imao časa shraniti papir.

Rus slavodobito zvuče van iz žepa pismo. Odmah je prešte.

"Odakle vo imaš?" pogleda ga kot lav.

Dičak muči. Kašnje se domisli: "Ja je nisam preštao ter neznam ča stoji u njem."

"Komu si je kanio odnest?"

"Ocu."

"Poj po staroga!" migne Rus vojaku.

"Ne mojemu ocu!" popašči se Giorgio s razlaganjem, da očuva oca od neugodnosti.

"Da čijemu? Ča ih već imaš?"

"Svetomu ocu."

"A, to sam si inako mislio."

Medjutim dojde i Don Bonato tamo. Dičaka otrpimu u Rusovu sobu. Rus se trsi ovput - kot je uopće to pri njem moguće bilo - ljubezan biti. Ali prije Don Bonato pokusi, da utiši dičaka.

"Ništ ti se ne će stat, Giorgio, samo iskren moraš biti. Gdo ti je naprik dao to pismo?"

Dičak muči. Nenadijano ga opstrije tajna moć, da ga odmah ostavi svaki strah.

Bonato mu pokaže potpis pisma:

"Mi inako znamo, od koga je pismo."

Dičak prez zbunjenja prešte potpis pak reče:

"Kad znate, ča me onda spitkujete? Kako vi ne bi znali za vo pismo, mer ste svenek bili skupa s Don Biriczom? Ali ča iščete vi kod naših neprijateljev?"

"Gdo je rekao, da su to naši neprijatelji? Pravoda znam za pismo, ali toga još ne razumiš. Kad budeš starji, češ je razumiti."

"Ki u uzi držu svetoga Oca, to su naši prijatelji? Don Bonato, vi ste dosad drugačije govorili. Vi ste na dvi lici pladanj", veli dičak hrabreno. Sam nezna, otkuda je dostao moći, da vo sprogovori.

Rus veli po rusku Bonatu, da ga dičak ne razumi:

"Hrabren dečko. Ostavi ga sada. Cemo ga preodgojit u mladenčkom lageru."

Bonato se obrne dičaku.

"Nij sve tako, kako si dosle vidio kod nas, kod Don Biricza i kod Pape. Ja sam morao po noti govoriti, ali nek zato, da očuvam i oslobodim siromašno ljudstvo, kot su i tvoji starji, od bogatušev, od kapitalistov. Sveti Otac pak Don Biricz a i Tirone s bogataši držu a ne sa siromahi. Ufam se, da češ se i ti k nam pridružiti, kad ti se ovo točno razloži."

*

Don Biricz je dugo čekao na Giorgia, ali zaman. Prošli su dani, prošli su tajedni, a njega nij. Nij mogao dalje čekati, otpravio se je k g. Marcu, akoprem je put postajao sve pogibljniji zbog mnogo špijonov, od kih je nek vrvio velegrad. Potuži se Marcu.

"Hm, u stan nij tako lako dospiti. Neznam, jeli je Giorgio slobodan. Naredno su ga otrpimili kamo u mladenčki logor."

"Znaš ča mi lomazdri po glavi? Morali bi osloboditi svetoga Oca."

"Koga ne bi bila ta želja? Ali kako?"

"Kako? Ja sam se zavo pominao on čas s ameriškanskim kardinalom. On je odibrani kmaerlengo. Nek točno mu moramo popisati situaciju. Imaš točnih podatkov o Vatikanu? Ča znam, to znam od Giorgia. Ja mislim, da bi se moglo na Petrovoj Placi spustiti par sto letačev u noćnoj škurini. Još i zrakoplav bi se mogao dolispustiti vizavi od bazilike, kad bi naglo znao zavrit. Ne misliš? Neka spravu kade zvana Rima veliku zračnu bitku, da bude sve tamo koncentrirano, pak se neka ki - ta breli uhukne na Petrovu Placu. Ovo im moramo nadahnuti, neka si trapu glavu."

"Teoretično bi bilo moguće. Nek skroz-spraviti, to je teško. Kako znaš, ne zadržava se mnogo vojske u Vatikanu i u okolici. Na ovakovu mogućnost naredno nigdor ne misli. A mali lov - letači bi mogli vakoča poduzeti. To bi bila novina! Rus bi puknuo od jada!"

"To i ja mislim. Zato glej, da im čim prije pošalješ točne podatke. Ako nam naznanu, mogli bi i nas zajedno sobom zeti."

"To si jednoč ča spametnoga rekao", pohvali ga prijatelj.

*

Drugi dan si veselo dofučka domom Don Bonato. "Brutta bestia", javi se na hodniku po navadi, kad je jako dobre volje. Zapravo mu je visio nos, kad ga je Rus ukarao, kako j' to, da on ništ nezna za ovakove posle. Ovo je zlamenje neokretnosti, da njemu za hrptom djelaju, ar se ne ufaju u njega. Zato kani bit još masniji.

"No vam se je ugodalo napraviti veze s konfratri? Imate znam jur i kakov odgovor?" pita ga Don Bircz.

"Ali tugu. Nijednoga nisu našli na prvajšem mjestu. Mer imaju pravo od svoje strani. Moraju bit oprezni", primeti lukavo. "Nek ča vako nemoremo dostignuti svoga cilja. Nimate vi boljih adresov?"

Pavac mu je spomenuo nekoliko adresov, da mu zaprši oči.

Te sve je prije opomenuo po g. Marcu, da se ga čuvaju, ar je izdajnik.

"Morebit da ča bude od ovoga", zafnji nosom Don Bonato.

*

Vrime je hitro teklo i u boju. Črljenoga su cara skrbi vrijeda pozvale dalje iz vječnoga grada. Momentan je dobro stao posao svito – komunizma. U Europi je bilo viduče, da čedu u najkraćem času u morje zrivati atlantičnu vojsku. No dosad se je još držala na prvoj liniji, ali polako se počela povući najzad. Ali ni u ovoj stiski se još nij mislilo na atomsko oružje.

Ovako smo dospili u našem pripovidanju do potresa, ki je na prvi strani naše knjige (vidi SVITLINA, broj 1) bacio Don Bircza u nesvišće.

*

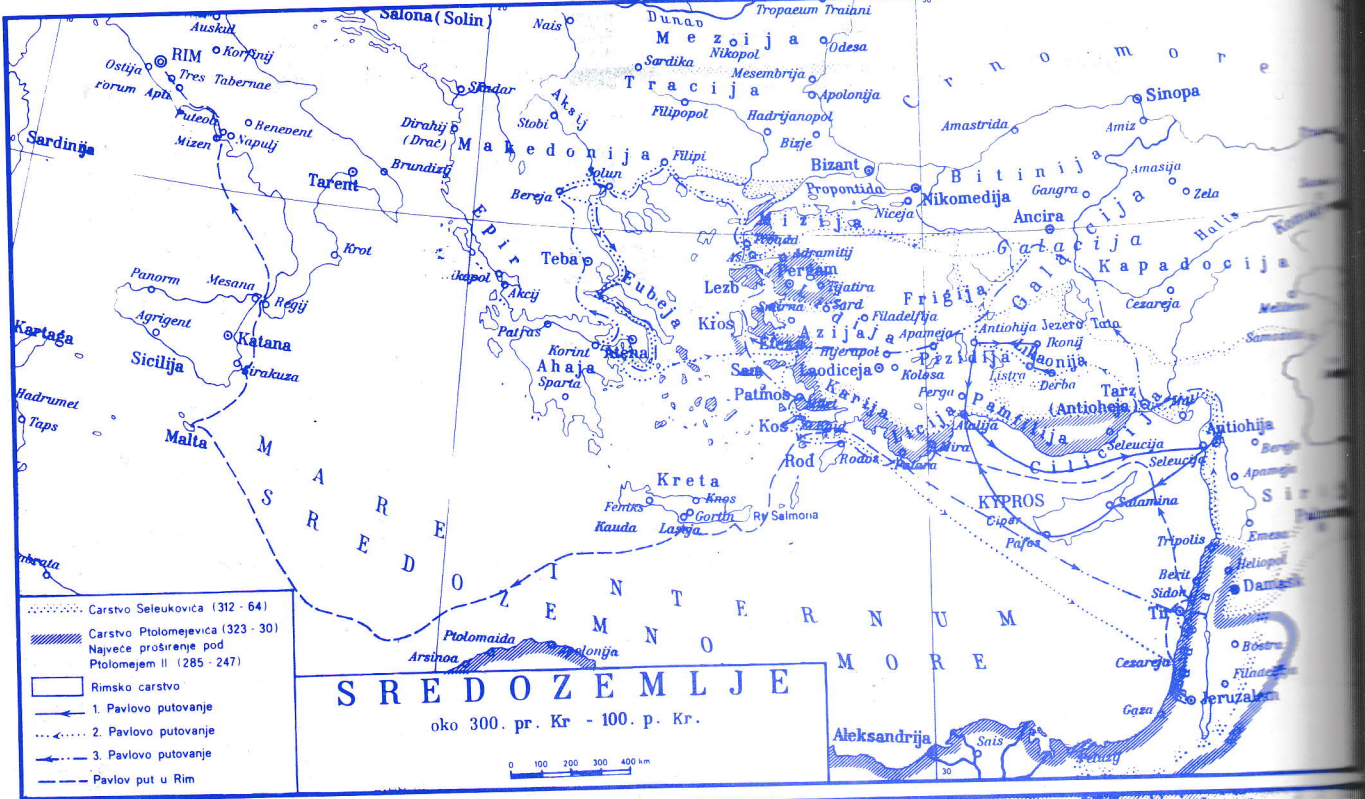
SVITLINA, broj 1: decembar 1986
broj 2: februar 1989

DRUCK und VERLAG
Anton Šatović
dominikanac
7452 Kleinmutschen,17

Pokidob se pripravljam na misije u Koreji, ču Vam bit zahvalan za 18.- ili 20.- šilingov.

ZEMLJA SVITLINE PALESTINA

